

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

VNG-reactie op de Rijksbegroting 2016

BIJZONDERE LEDENBRIEF

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1 Financiën	4
2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)	8
3 Veiligheid en Justitie	18
4 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	27
5 Wonen	31
6 Infrastructuur en Milieu	34
7 Economische Zaken	37
8 Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	42
9 Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	47
10 Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking	50

Voorwoord

Jaarlijks verzorgt de VNG naar aanleiding van de Rijksbegroting een ledenbrief. In deze ledenbrief informeren wij u over de plannen die het kabinet in de begroting presenteert, schetsen we de betekenis van deze plannen voor gemeenten en geven we op hoofdlijnen aan wat de VNG vindt, onderneemt of aanbiedt op deze punten.

Gemeenten zijn dé overheidslaag die dichtbij inwoners tal van maatschappelijke vraagstukken geïntegreerd kan aanpakken. Of het nu gaat om snelle opvang van vluchtelingen of het anders vormgeven van het sociaal domein. Om het stimuleren van duurzaamheid of het voorkomen van schooluitval. Gemeenten hebben beleidsmatige en financiële ruimte nodig om deze rol goed te kunnen vervullen. En er zijn andere bestuurlijke verhoudingen tussen overheidslagen nodig.

Vanuit dit kader constateren we dat het Rijk spreekt over lastenverlichting voor burgers, terwijl de financiële positie van gemeenten zodanig is dat dit voorzieningen van inwoners kan en zal treffen. We zien vraagstukken waarin de landelijke benadering op korte termijn centraal staat, zoals de nationale politie en de opvang van vluchtelingen, terwijl we als gemeenten ook willen en moeten kijken naar de lokale situatie nu en in de toekomst.

Ook in dit nieuwe parlementaire jaar zal de VNG bij het Rijk de aandacht blijven vestigen op de lokale praktijk en op wat gemeenten nodig hebben om hun verantwoordelijkheid te kunnen nemen. Dat gaat het beste als we als gemeenten collectief optreden, vanuit een eigen visie op belangrijke vraagstukken. Mede op basis van gegevensmateriaal uit bijvoorbeeld waarstaatjegemeente.nl kunnen we als lokale overheid de landelijke discussie blijven voeren en voeden.

In juni presenteerden we onze verenigingsstrategie 2020. We concretiseren dat nu, met uw input, naar de Agenda 2016. Op de BALV in november zullen we u laten zien wat onze plannen zijn voor volgend jaar om gemeenten nog beter in staat te stellen om als sterke lokale overheid mee te werken aan de oplossing voor grote complexe vraagstukken.

Jantine Kriens

Voorzitter Directieraad VNG

1 Financiën

Elementen uit de rijksbegroting die aandacht vragen zijn

- De algemene uitkering in het gemeentefonds (1.1)
- De macronorm onroerendezaakbelastingen (1.2)
- Decentralisatie-uitkering bevolkingsdaling (1.3)
- Verlaging van het plafond voor het EMU-tekort (1.4)

In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt een algemeen beeld gegeven van de financiële situatie van gemeenten en het standpunt en de activiteiten van de VNG.

1.1 Algemene uitkering in het gemeentefonds

Wat wil het kabinet?

In de septembercirculaire 2015 wordt het geraamde accres van de algemene uitkering voor 2015 met 60 miljoen euro verhoogd en komt daarmee uit op een krimp van 140,4 miljoen euro. Het geraamde accres voor 2016 wordt met 10 miljoen euro verhoogd en komt uit op een groei van 647,4 miljoen euro. De omvang van de algemene uitkering wordt daarnaast bepaald door uitnamen en stortingen die verband houden met taakwijzigingen. De afgelopen jaren zijn in aanvulling op 'samen trap af' grote aanvullende kortingen op het gemeentefonds ingeboekt zonder dat er sprake was van taakwijzigingen. Bij elkaar bedroegen deze extra kortingen meer dan 1 miljard euro. In 2016 en latere jaren zal eveneens sprake zijn van aanvullende negatieve accessen door dergelijke kortingen. De opschalingskorting waarvan nog 915 miljoen euro resteert, wordt in stappen van 60 miljoen euro per jaar ingevuld. In 2016 wordt 10 miljoen euro en in 2017 25 miljoen euro uitgenomen onder de noemer hergebruik scootmobielen. Door de invoering VPB-plicht worden gemeentelijke inkomsten afgeroomd zonder dat dit verlies aan inkomsten in de algemene uitkering wordt gecompenseerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten moeten rekening houden met de nog op stapel staande kortingen op de algemene uitkering na 2015 van 1 miljard euro. Bij het huidige financiële beeld leveren gemeenten een onevenredig groot aandeel aan het gezond maken van Rijksfinanciën.

Tabel met accessen gemeentefonds

GF-circulaire	2015	2016	2017	2018	2019
sep-15	-140	647	-33	230	282

Standpunt van de VNG

De VNG maakt zich op diverse manieren hard voor verbetering van de financiële positie van gemeenten. Ten aanzien van de algemene uitkering in het gemeentefonds is onze insteek dat de nog op stapel staande opschalingskorting van totaal 915 miljoen euro op de algemene uitkering, van de baan moet. Wij blijven bovendien pleiten voor meer financiële ruimte voor gemeenten, zodat gemeenten echte keuzes kunnen maken en de lokale democratie sterker wordt.

1.2 Macronorm onroerendezaakbelastingen

Wat wil het kabinet?

De macronorm OZB wordt in 2015 met 43,5 miljoen euro overschreden. Dit is een overschrijding van 1,2%. Het kabinet heeft besloten om deze overschrijding in mindering te brengen op de norm van 2016. Deze bedraagt nu 1,57%.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het doorschuiven van de overschrijding naar 2016 betekent dat gemeenten gezamenlijk minder ruimte hebben om in 2016 de OZB aan te passen.

Standpunt van de VNG

Een macronormering van de lokale belastingen past niet bij goede bestuurlijke verhoudingen. Daarbij komt bovendien dat gemeenten zelf geen OZB-norm hanteren maar, kijkend vanuit de totale lasten voor de burger, een woonlastenindicator hanteren waar de drie belangrijkste gemeentelijke heffingen (OZB, afvalstoffenheffing en rioolbelasting) in totaliteit worden beschouwd. Zou in 2015 zijn gerekend met deze woonlastenindicator dan was er geen sprake geweest van een overschrijding. Dit bewijst dat gemeenten prudent omgaan met hun belastinginstrumentarium.

1.3 Decentralisatie-uitkering Bevolkingsdaling

Wat wil het kabinet?

Naar aanleiding van een evaluatie is besloten de krimpmaatstaf in het gemeentefonds niet te continueren. Vanaf 2016 komt er in plaats daarvan een decentralisatie-uitkering bevolkingsdaling van ruim 11 miljoen euro per jaar in het gemeentefonds, bedoeld voor negen krimpregio's. De krimpmaatstaf in het provinciefonds blijft wel bestaan. Daarnaast ontvangen de acht provincies met krimp- en anticiperregio's via het provinciefonds een eenmalige decentralisatie-uitkering voor de ondersteuning van het (te actualiseren) Interbestuurlijk Actieplan Bevolkingsdaling. Het betreft 25.000 euro per krimpregio en 45.000 euro per anticiperregio, in totaal ruim 800.000 euro.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De decentralisatie-uitkering Bevolkingsdaling in het gemeentefonds gaat naar de grootste gemeente in een krimpregio die voldoet aan het criterium van minimaal 3% verwachte bevolkingsdaling. De verdeling van het bedrag is zowel gebaseerd op de vermindering van het aantal inwoners in het verleden als de verwachte krimp in de toekomst. Om de regio's meerjarige zekerheid te bieden liggen de bedragen in beginsel voor een periode van vijf jaar vast. De decentralisatie-uitkering zal tegen het einde van de looptijd worden geëvalueerd. De eenmalige decentralisatie-uitkering Bevolkingsdaling in het provinciefonds mogen provincies louter voor zichzelf benutten, maar de betrokken gemeenten bepleiten daarvan ook een deel te krijgen.

Standpunt van de VNG

De VNG heeft eerder dit jaar positief gereageerd op de kabinetsplannen voor een decentralisatie-uitkering bevolkingsdaling. Zie ook onze [brief aan minister Plasterk](#).

1.4 Verlaging van het plafond voor het EMU-tekort

Wat wil het kabinet?

Sinds 2004 geldt een plafond voor het gezamenlijke EMU-tekort van gemeenten, provincies en waterschappen van 0,5% van het bruto binnenlands product (bbp). In de bestuursafspraken van begin 2013 met het huidige kabinet is vastgelegd dat de huidige EMU-tekortruimte voor gemeenten, provincies en waterschappen krimpt van 0,5% bbp naar 0,4% bbp in 2016 en 0,3% bbp in 2017. De minister van Financiën heeft de -0,4% bbp EMU-tekortruimte voor 2016 gehandhaafd, maar aangegeven dat decentrale overheden met hun investeringen niet op deze ruimte hoeven sturen. In 2016 wordt gezamenlijk opnieuw bekeken of de daling naar 0,3% bbp EMU-tekortruimte in 2017 realistisch is.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een verlaging van de EMU-tekortruimte houdt in dat er te weinig ruimte ontstaat voor investeringen in bijvoorbeeld de woningbouwopgave en de vervanging van riolering. Sturen op een lager plafond beperkt gemeenten in het vervullen van de maatschappelijk opgaven. Gemeenten moeten van de gemeentewet een structureel sluitende begroting opstellen en mogen geen negatief eigen vermogen hebben. Door deze regels lenen gemeenten hoofdzakelijk voor investeringen in bezit als gebouwen, wegen en riolering. Die investeringen worden jaarlijks door onder andere inflatie duurder. Gemeenten en ook provincies en waterschappen hebben daarom ieder jaar voor investeringen hogere leningen nodig. Dat leidt noodzakelijkerwijs tot EMU-tekorten.

Standpunt van de VNG

De VNG heeft samen met het IPO en de UvW bij het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFV) in september gepleit voor behoud van de vaste EMU-tekortruimte van 0,5% bbp.

1.5 Algemeen beeld financiële situatie gemeenten

Het kabinet benut, nu de economie weer aantrekt, de meevallers om burgers te laten profiteren. Er is vijf miljard voor lastenverlichting beschikbaar. Maar bij gemeenten begint het juist nu te knellen. Inwoners worden volgend jaar geconfronteerd met bezuinigingen bij de gemeenten. De bezuinigingen in het sociaal domein worden dan pas voelbaar, als het overgangsrecht van mensen afloopt. De opschalingskorting die de gemeenten uiteindelijk bijna 1 miljard euro zal kosten legt een onevenredig zware last op de schouders van gemeenten. En daar komt dan de vennootschapsbelasting nog bij.

Kortingen buiten de normering van het Gemeentefonds

Uitname t.b.v. BTW compensatie fonds	€ 310 mln.
Opschalingskorting	€ 975 mln.
Uitname onderwijshuisvesting	€ 256 mln.
Korting raadsleden	€ 18 mln.
Korting maatschappelijke stage	€ 20 mln.
Korting hergebruik scootmobielen	€ 50 mln.
Korting huishoudelijke hulp	€ 699 mln.
Korting sociale werkplaatsen	€ 1.150 mln.
Ombuiging re-integratie	€ 90 mln.
Wegvallen investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing	€ 139 mln.
Daling omvang overige decentralisatie-uitkeringen	€ 214 mln.

Dit is niet evenwichtig. Prikkel en instrumenten zijn ongelijk verdeeld en daarmee is de afhankelijkheid van het Rijk toegenomen. Het is tijd dat gemeenten meer ruimte krijgen om financiële keuzes te maken. De Commissie-Rinnooy Kan heeft in juni concrete voorstellen gedaan hoe we dat kunnen realiseren. Deze voorstellen worden verder uitgewerkt samen met gemeenten in regionale bijeenkomsten dit najaar.

Bij gemeenten is verder grote onrust ontstaan over de onvoorspelbaarheid van de gemeentefondsuitkeringen. Goed financieel beleid wordt onmogelijk gemaakt doordat er geen rekening wordt gehouden met de begrotingscyclus bij gemeenten en de cumulatie van bezuinigingen en herverdeelde effecten bij zowel de algemene uitkering als de uitkeringen sociale domein. In het Bofv heeft de VNG het kabinet opgeroepen om in het voorjaar van 2016 met voorstellen te komen die tegemoet komen aan de onrust bij gemeenten.

Fluctuatie gemeentefonds

GF-circulaire	2014	2015	2016	2017	2018	2019
dec-12	791	62	173	170		
mei-13	974	15	139	88	88	
sep-13	691	-158	49	124	9	
mei-14	482	105	184	147	32	
sep-14	456	20	290	153	74	262
mei-15	332	-200	637	-50	98	296
sep-15		-140	647	-33	230	282

Het kabinet heeft, tijdens het bestuurlijk overleg (Bofv) bij monde van de minister van financiën, gezegd dat de signalen herkenbaar en reëel zijn. Onderdeel van het Bofv was ook de vaststelling van de taakopdracht voor de evaluatie van de normeringssystematiek. Alle genoemde bezwaren (onevenredige kortingen, onvoorspelbaarheid van de uitkomsten, evenredigheid) zullen daar aan de orde worden gesteld. In het voorjaar van 2016 zal de werkgroep die de systematiek gaat evalueren klaar zijn.

Voor een helder overzicht en inzicht in de huidige financiële positie van gemeenten, zie [de staat van de gemeente](#), hoofdstuk 8. Voor meer informatie over de commissie Financiële Ruimte onder leiding van Rinnooy Kan, klik [hier](#).

2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)

Met betrekking tot de thema's openbaar bestuur (2.1), informatiebeleid (2.2) en werkgeverschap (2.3) zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

Openbaar bestuur

- Interbestuurlijke verhoudingen en bestuurlijke organisatie (2.1.1)
- Vitale lokale democratie (2.1.2)
- Kieswet en elektronisch stemmen (2.1.3)

Informatiebeleid

- Digitale dienstverlening en toegankelijkheid (2.2.1)
- Open data (2.2.2)
- Informatieveiligheid (2.2.3)

Werkgeverschap

- Wet Normering Topinkomens (2.3.1)
- Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (2.3.2)
- Arbeidsmarktbeleid (2.3.3)
- Integriteit (2.3.4)
- Ondermijning lokaal bestuur (2.3.5)
- Veilige Publieke Taak (2.3.6)
- Politieke ambtsdragers (2.3.7)
- Pensioen (2.3.8)

2.1 Openbaar bestuur

2.1.1 *Interbestuurlijke verhoudingen en bestuurlijke organisatie*

In de begroting van 2016 heeft het kabinet geconstateerd dat de veranderingen in de samenleving en de decentralisaties ook van invloed zijn op het functioneren van het stelsel van het openbaar bestuur. In de begroting van het kabinet ligt de focus vooral op het functioneren van gemeenten gelet op alle veranderingen en specifiek de decentralisaties. Het ministerie wil in ieder geval met een bestuurlijke monitor sociaal domein inzicht krijgen in de wijze waarop het lokaal bestuur en de ambtelijke organisatie functioneert.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Ondanks de constatering dat een verschuiving van taken en budgetten van het Rijk naar gemeenten om een aanpassing vraagt van alle overheidslagen, blijft in de praktijk een groot aandachtspunt dat er alleen naar gemeenten wordt gekeken en niet naar de andere overheidslagen zoals met name het rijk. Het beleggen van heldere verantwoordelijkheden waar deze horen te liggen is lang niet altijd de praktijk. Dit is helder naar voren gekomen in de wijze waarop het Rijk en Tweede Kamer bij de decentralisaties van het sociaal domein heeft geopereerd. En ook in het fysieke domein bestaan er spanningen over onder meer de omgevingswet en de Wet vergunning, toezicht en handhaving (wet-VTH) doordat het Rijk direct intervenueert daar waar bevoegd gezag bij gemeenten ligt.

Standpunt van de VNG

De veranderende samenleving vraagt om een andere werkwijze, niet alleen van het lokaal bestuur, maar ook van de rijksoverheid en de wijze waarop kabinet en Parlement in deze veranderende samenleving functioneren. Dat vraagt van gemeenten om de basis op orde te hebben en om horizontale verantwoording richting de raad goed vorm te geven. En van de rijksoverheid dat zij haar nieuwe rol onderzoekt en daarop aanpast. Een uitgangspunt dat overigens wordt onderschreven door onder meer de Raad van State in de periodieke beschouwing van 2013. De VNG ontwikkelt vanuit de verenigingsstrategie 2020, in collectief verband opgesteld, een visie op de positie en de rol van de decentrale overheid in de samenleving en binnen het bestuurlijk stelsel. Daarin worden ontwikkelingen geduid en wordt gekeken naar de betekenis daarvan voor het lokaal bestuur en gemeenten als eerste overheid, mede in relatie tot de medeoverheden en de Europese Unie. De verwachting is dat deze visie gereed is voor de zomer van 2016.

2.1.2 Vitale lokale democratie

Wat wil het kabinet?

Een goed functionerend bestuur is van belang voor het draagvlak voor onze democratie, voor duurzame economische groei en voor de aanpak van maatschappelijke vraagstukken zo stelt het kabinet. Daarom zet het kabinet in op het blijvend goed functioneren van het openbaar bestuur in de context van een veranderende samenleving. De verdere uitvoering van de Agenda Lokale democratie dient hier volgens het kabinet een gedegen uitwerking aan te geven. Belangrijke elementen uit deze agenda zijn:

- het versterken van de representatieve democratie en de informele participatieve democratie, onder meer door versterking van de lokale rekenkamers;
- het invoeren van een Experimentenwet die gemeenten ruimte geeft om af te kunnen wijken van wettelijke regelingen;
- het verkennen van een standpunt op het recht op participatie (buurtrechten).

Ook blijft het ministerie van BZK actief deelnemen aan het uitvoeringsprogramma Lokale Democratie in Beweging van VNG en de beroepsverenigingen van raadsleden, wethouder, burgemeesters, griffiers en gemeentesecretarissen.

Tot slot werkt heeft het kabinet de studiegroep Openbaar Bestuur de opdracht gegeven om medio 2016 met een rapport te komen dat antwoord geeft op de vraag 'Hoe kan de inrichting en werkwijze van het Nederlandse openbaar bestuur beter aansluiten bij huidige en toekomstige maatschappelijke en economische ontwikkelingen?'.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is positief voor gemeenten dat de minister van BZK met de Agenda Lokale Democratie blijft inzetten op vernieuwing die gemeenten ruimte geeft en ondersteunt in de vormgeving van hun (nieuwe) rol(len) in een veranderende samenleving. Zo kan de experimentenwet een mooie manier vormen voor gemeenten om, waar nodig, van een aantal knellende regels af te wijken. De VNG werkt samen met gemeenten en de minister om deze mogelijkheid zo veel mogelijk effect te geven. Rekenkamers kunnen een zeer belangrijke rol spelen in het samenspel binnen de lokale democratie. Of en hoe deze versterkt moeten worden is nog onderwerp van gesprek tussen VNG, gemeenten en de minister. Hetzelfde geldt voor de uitwerking van het recht op participatie.

In het programma 'Lokale Democratie in Beweging' wordt concrete ondersteuning gegeven aan gemeenten en anderen voor de versterking van het samenspel tussen gemeenten en samenleving en het samenspel binnen de lokale representatieve democratie. De actieve deelname en financiële ondersteuning van het ministerie van BZK is van grote waarde hierbij. In de taakopdracht van de studiegroep Openbaar Bestuur ligt de focus sterk op de bijdrage van het lokaal bestuur aan de economie en op de inrichting van het lokaal bestuur. Hoewel beide perspectieven van belang zijn, is een advies met deze focus voor gemeenten te beperkt.

Uit de VNG Strategie 'De Gemeente 2020' wordt duidelijk dat de samenleving gebaat is bij een krachtig gemeentelijk bestuur dat gecontroleerd en gestuurd wordt door een democratische vertegenwoordiging vanuit de maatschappij. Om dat te blijven vormgeven in deze tijden van verandering liggen er opgaven voor alle overheden. Overheden die meerdere opgaven hebben dan (alleen) bijdragen aan de economische groei. Niet in het minst liggen er opgaven voor 'de overheid' als vormgever van de democratie/democratische processen, recht/rechtaardigheid, orde en veiligheid en toezicht en verantwoording. Vanuit deze brede gedachte werken wij met onze leden de komende periode aan een visie op de wijze waarop het lokale bestuur is georganiseerd. Een visie op hoe we kunnen werken aan een krachtig lokaal bestuur dat in samenspel met en in netwerken van burgers, bedrijven, maatschappelijk middenveld en mede-overheden mede vorm geeft aan de samenleving. Daarnaast zullen wij ook een visie neerleggen over de wijze waarop gemeenten kijken naar bestuurlijke inrichting van Nederland op. Een inrichting die nodig is om aan de verwachtingen en wensen te kunnen blijven voldoen op nationaal, internationaal en mondiaal niveau.

Standpunt van de VNG

De VNG ontwikkelt in het kader van de verenigingsstrategie 2020 een visie op een versterking van de lokale democratie, waaronder aspecten worden meegenomen als de impact van een veranderende samenleving, de toekomstige positie van de gemeenteraad (de Denktank brengt medio 2016 het advies hierover uit) en het gekozen burgemeesterschap. VNG, BZK en de beroepsverenigingen samen voeren een programma uit onder de naam 'Lokale democratie in beweging', dat belangrijke input levert voor deze visie. Zie voor meer informatie: www.vng.nl.

De VNG steunt het initiatief om te komen tot een wet waarin gemeenten de mogelijkheid wordt geboden om van een aantal knellende regels af te wijken. Gemeenten hebben beleidsmatig en financieel ruimte nodig om te komen tot effectieve maatwerkoplossingen.

2.1.3 Kieswet en elektronisch stemmen

Wat wil het kabinet?

De adviezen van de commissie elektronisch stemmen en tellen in het stemlokaal (commissie Van Beek) worden op haalbaarheid onderzocht door een groep deskundigen. Deze expertgroep stelt specificaties op voor de benodigde ICT-systemen. Met de specificaties kan in markt worden nagegaan tegen welke prijs de naar verwachting complexe systemen zijn te realiseren. Bovendien komt er een nieuw stembiljet dat makkelijker te tellen is. Hiervoor wordt de tijdelijke Experimentenwet nieuwe stembiljetten en centrale stemopneming aangepast. Voor het einde van 2015 wordt hiervoor een voorstel voor parlementaire behandeling aangeboden, zodat bij de herindelings-verkiezingen in november 2016 het eerste experiment kan plaatsvinden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De organisatie en uitvoering van het stemproces zullen ingrijpend veranderen. Ook zullen de technische ontwikkelingen de nodige kosten met zich meebrengen.

Standpunt van de VNG

De VNG wijst erop dat de te verwachten hogere uitgaven voor gemeenten door de invoering van het elektronisch stemmen en tellen, op basis van artikel 108 Gemeentewet voor rekening komen van het Rijk. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > Verkiezingen/referendum

2.2 Informatiebeleid

2.2.1 Digitale dienstverlening en toegankelijkheid

Wat wil het kabinet?

Onder het credo 'De burger centraal, de kosten minimaal, de overheid digitaal' geeft het kabinet invulling aan de ambitie uit het Regeerakkoord om de digitale dienstverlening aan bedrijven en burgers te versterken. In het kader van de genoemde ambitie wordt ingezet op een wet die de bestuursorganen verplicht om berichten en aanvragen in digitale vorm te accepteren. Ook digitale publicaties van algemene bekendmakingen worden wettelijk verankerd.

Voor een samenhangende en efficiënte manier van digitaliseren van de overheidsdienstverlening aan burgers en bedrijven wordt gewerkt aan de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Eén van de voorzieningen binnen de GDI is het eID-stelsel dat het mogelijk maakt dat burgers en ondernemers gemakkelijk online zaken kunnen doen met de overheid en het bedrijfsleven. Opvallend is dat de structurele middelen hiervoor op de BZK-begroting de komende jaren afnemen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn reeds op allerlei fronten bezig met het verder digitaliseren van de dienstverlening. Daarbij vraagt aansluiting op de GDI aandacht van de gemeentelijke organisatie. Het is voor gemeenten nog onduidelijk wat de invoeringstermijn is van de verplichting om berichten en aanvragen in digitale vorm te accepteren. Ook zelfde geldt voor overige uitvoeringsconsequenties waaronder financiering.

Standpunt van de VNG

De ambitie van het Rijk om via digitale dienstverlening maximaal aan te sluiten bij inwoners en ondernemers is in lijn met de VNG opgestelde Digitale Agenda 2020, die tijdens de ALV in juni 2015 is aangenomen. Met de Digitale Agenda 2020 zetten gemeenten in op transparant en efficiënt werken en op standaardiseren waar mogelijk en lokaal maatwerk bieden waar dat nodig is. Onderdeel van de Digitale Agenda is de implementatie van de GDI door gemeenten. Zo gaat bijvoorbeeld aandacht uit naar eID en de basisregistraties waaronder de basisregistratie grootschalige topografie (BGT) en Basisregistratie Ondergrond (BRO); belangrijke randvoorwaarden om te werken als één efficiënte overheid.

De VNG ziet een knelpunt in de geconstateerde discrepantie tussen voorgenomen beleid en de afname van de geraamde middelen en dringt bij de minister van BZK aan op transparantie hierover. Ook vraagt de VNG duidelijkheid te verschaffen over de invoeringstermijn van de verplichting om berichten en aanvragen in digitale vorm te accepteren. De VNG stelt daarbij voor een uitvoeringstoets op de voorgestelde wetgeving uit te voeren om de uitvoeringsconsequenties (inclusief financiering) voor gemeenten in kaart te brengen.

2.2.2 Open Data

Wat wil het kabinet?

De minister van BZK stelt een nationale Open Data Agenda op voor actieve openbaarmaking van overheidsdata en -informatie. Dit draagt bij aan het vermogen van de overheid én van de samenleving om economische, sociale en democratische waarde te creëren en maatschappelijke vraagstukken op te lossen. In de volle breedte moeten overheidsdata actief en zonder beletsel beschikbaar worden gesteld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Open Data is vanuit de ambitie om open en transparant in de participatiemaatschappij te staan ook voor gemeenten van bijzonder groot belang.

Standpunt van de VNG

De VNG vraagt het kabinet gemeenten te betrekken bij de nationale Open Data Agenda en hierin gezamenlijk op te trekken.

2.2.3 Informatieveiligheid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt dat burgers erop moeten kunnen vertrouwen dat hun gegevens veilig zijn bij de overheid. Informatieveiligheid is verbonden met goed openbaar bestuur. De verantwoording over informatieveiligheid vindt plaats volgens de systematiek van verplichtende zelfregulering, gebaseerd op een baseline voor informatiebeveiliging per bestuurslaag. De bestaande verantwoordingen over informatieveiligheid worden gestroomlijnd langs deze baselines, waarmee de bestaande administratieve last zoveel mogelijk wordt teruggebracht. Tegelijkertijd wordt onderzocht of de bestaande baselines van de verschillende overheidslagen kunnen worden samengevoegd tot één baseline voor de gehele overheid. Deze basis van informatieveiligheid voor bestuursorganen wordt wettelijk verankerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het belang van informatieveiligheid voor het vertrouwen van inwoners en ondernemers in de overheid geldt vanzelfsprekend ook voor de lokale overheid. Dat vraagt om permanente aandacht voor het thema, inclusief sturing op het bewust omgaan met informatie van de eigen organisatie.

Standpunt van de VNG

De systematiek van verplichtende zelfregulering is door gemeenten vormgegeven in de resolutie 'Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeenten'. Hierin is het belang van stroomlijning van de verantwoording aangekaart. Als verschillende baselines worden samengevoegd willen gemeenten voldoende invloed houden op het beheer en de doorontwikkeling. In geval van wettelijke verankering van de systematiek van verplichtende zelfregulering moet deze goed met gemeenten worden afgestemd.

De Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) en de in 2015 ingestelde Visitatiecommissie Informatieveiligheid dragen actief bij aan het op de agenda zetten van het thema informatieveiligheid en het feitelijk adviseren en ondersteunen van de gemeentelijke organisatie.

Daarnaast participeert de VNG aan het programma Borging Veilige Gegevensuitwisseling via Suwinet. Het bewust omgaan met informatie is een belangrijke voorwaarde voor informatieveiligheid. De VNG blijft bij het Rijk aandringen op aandacht aan informatiebewustzijn en om de overheidsbrede samenwerking op dit onderwerp te borgen.

2.3 Werkgeverschap

2.3.1 Wet Normering Topinkomens

Wet wil het kabinet?

De Wet Normalisering Topinkomens (WNT) verbiedt beloningen in de (semi-)publieke sector boven 179.000 euro per jaar. Daarnaast kent de WNT een meldings- en openbaringsplicht voor topinkomens. Het kabinet bereidt een wijziging van de WNT in 2017 voor. De wijziging betekent onder andere dat de WNT niet alleen van toepassing is op topfunctionarissen binnen de publieke sector maar op alle ambtenaren.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De wetswijziging houdt in dat vormen van variabele resultaatbeloning zoals gratificaties en functioneringstoelagen voor alle ambtenaren worden verboden. Dat zorgt voor onnodige regeldrukke en extra administratief werk. Het maakt het ook moeilijk, zo niet onmogelijk, om modern en bewust beloningsbeleid te voeren.

Bij gemeenten bestaat de behoefte om ook bij de subsidieverlening de topinkomens van medewerkers van de gesubsidieerde instellingen te kunnen normeren. Dit met het oog op een doelmatige besteding van overheidsmiddelen. De WNT en de subsidiewetgeving bieden hiervoor op dit moment geen grondslag.

Standpunt van de VNG

De VNG pleit voor een aanscherping van de WNT of de uitvoeringsregelingen om te komen tot een juridisch houdbare en praktisch uitvoerbare oplossing. De VNG vindt dat beloningsbeleid onderwerp van gesprek is tussen sociale partners, met respect voor het bezoldigingsmaximum, en niet verder in wetgeving aan banden moet worden gelegd. De VNG is tegen een verdere uitbreiding van de werkingsfeer van de WNT naar alle ambtenaren in de publieke sector.

2.3.2 Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren

Wat wil het kabinet?

Op dit moment ligt het wetsvoorstel voor de normalisering van de rechtspositie van ambtenaren (WRNA) bij de Eerste Kamer. De normalisering betekent dat de rechtsbescherming van overheidsmedewerkers niet langer valt onder het bestuursrecht, maar onder het burgerlijk wetboek. Als de Eerste Kamer dit wetsvoorstel aanvaardt, treedt de normalisering naar verwachting in 2018 of 2019 in werking. Het kabinet vindt dat een ambtenaar zich bewust moet van zijn bijzondere positie. Ambtenaren moeten hun werk integer, objectief en zonder persoonlijke voorkeur uitoefenen. Daarom wil het kabinet de kernwaarden van het ambtenaarschap in de ambtenarenwet of in een ambtenarenstatuut opnemen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Met de komst van de normalisering zullen gemeenten in de toekomst op centraal niveau onderhandelen over een 'echte' cao. Arbeidsvoorwaarden die partijen overeenkomen, zullen in het vervolg direct doorwerken in de individuele arbeidsovereenkomsten van ambtenaren. Een voordeel van de normalisering is dat de extra vertaalslag in de vorm van een gemeentelijke rechtspositieregeling dan niet meer nodig is. Dit zal de uniformiteit van de arbeidsvoorwaarden in de gemeentelijke sector ten goede komen. De normalisering van de ambtelijke rechtspositie betekent een forse opgave voor gemeenten en voor de VNG. Het huidige gemeentelijke arbeidsvoorwaardenstelsel moet worden omgevormd naar een 'echte' cao. Deze stelselwijziging brengt hoge uitvoeringslasten met zich mee.

Standpunt van de VNG

Indien de Eerste Kamer instemt met normalisering, zal de rechtspositieregeling veranderen in een cao. De VNG is met het ministerie van BZK in gesprek over een ondersteuningsprogramma voor de implementatie van deze wetgeving, met aandacht voor de uitvoeringslasten bij gemeenten. De WNRA is een grote stelselwijziging die vraagt om (juridische) voorlichting en kennisdeling onder P&O'ers en leidinggevenden. De normalisering betekent dat de centrale rechtspositie (CAR-UWO) en plaatselijke verordeningen moeten worden herschreven. De VNG ontwikkelt ondersteuningsinstrumenten om de normalisering in goede banen te leiden. De VNG zal met de vakbonden overleggen welke nieuwe afspraken in de cao gemaakt moet worden over de decentrale arbeidsvoorwaardenruimte, medezeggenschap en eventuele geschillenprocedures. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > normalisering rechtspositie ambtsdragers

2.3.3 Arbeidsmarktbeleid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet bevordert modern en goed werkgeverschap binnen de publieke sector. Voor het openbaar bestuur speelt het Rijk een verbindende rol: met de afzonderlijke sectoren wordt bezien waar gemeenschappelijk optrekken meerwaarde biedt. De minister van BZK dicht zichzelf een regisserende rol toe, waarbij hij erop toeziet dat er afspraken worden gemaakt over de collectieve arbeidsvoorwaarden. Het kabinet werkt aan het vergroten van de aantrekkelijkheid van de overheid als werkgever, waarbij prioriteit ligt bij mobiliteit op de arbeidsmarkt. De tijdelijke ontheffing van het verbod op leeftijdsdiscriminatie om specifiek jongeren te werven loopt na 2015 af.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

De verwachte bezuinigingen leiden ertoe dat het werk met minder mensen moet worden gedaan, en tegelijk moeten gemeenten werk bieden aan jongeren en banen scheppen voor mensen met een beperking. Waar het kabinet streeft naar het oplossen van belemmeringen in mobiliteit kan dat gemeenten helpen in deze opgave. Gemeenten zoeken naar arrangementen om meer lucht in de organisatie te krijgen. Modernisering van arbeidsvoorwaarden en goed werkgeverschap zijn daarom ook voor gemeenten speerpunt voor de komende jaren. Tegelijkertijd werken gemeenten verder aan de verwezenlijking van de werkgeversvisie 'Naar een Cao van de Toekomst'. Dit modern werkgeverschap draagt bij aan de arbeidsmarktpositie van gemeenten.

Standpunt van de VNG

Gemeenten zijn grote en zichtbare werkgevers. Vanuit die rol willen gemeenten een bijdrage leveren aan de bestrijding van de jeugdwerkloosheid en hebben zij met de vakbonden afgesproken om 1.500 banen voor jongeren te creëren. Gemeenten zijn daarbij erg geholpen door de tijdelijke ontheffing van het verbod op leeftijdsdiscriminatie. Deze ontheffing maakt het mogelijk om specifiek jongeren te werven. De ontheffing loopt na 2015 af. De VNG roept het kabinet op tot verlenging van de tijdelijke ontheffing tot het verbod op leeftijdsdiscriminatie bij werving en selectieprocedures.

2.3.4 Integriteit

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil integere ambtenaren en politieke ambtsdragers voor een goed werkend openbaar bestuur. De bevordering van integriteit en professionalisering is derhalve belangrijk binnen de overheid. In dat kader worden het Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS) en het Professionaliseringsfonds voor burgemeesters gesubsidieerd. BIOS richt zich op het versterken van het integriteitsbesef en het bevorderen van een evenwichtig en samenhangend integriteitsbeleid bij publieke organisaties door nationale en internationale kennisdeling en -uitwisseling. Dit krijgt vorm door het organiseren van integriteitsbijeenkomsten, het geven van presentaties, het ontwikkelen van instrumenten en leidraden en het faciliteren van diverse opleidingen en workshops.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het borgen van integriteitsbeleid en het stimuleren van integriteitsbewustzijn, zowel politiek als ambtelijk is een continu aandachtspunt binnen gemeenten. Aandacht voor integriteit vergt binnen de gemeentelijke sector ook alertheid op 'nieuwe' integriteitsrisico's: de toename van verantwoordelijkheden, digitalisering en sociale media brengen nieuwe uitdagingen met zich mee. Actueel is nog steeds de zorgplicht voor burgemeesters voor bestuurlijke integriteit. Hoogstwaarschijnlijk zal deze plicht in 2016 in de Gemeentewet worden verankerd.

Standpunt van de VNG

Met digitale toolkits integriteit (bestuurlijk en ambtelijk) levert het CvA van de VNG een raamwerk voor integriteitsbeleid voor gemeenten. Bij het bevorderen van integriteitsbeleid in de gemeentelijke sector staan kennisdeling en de lokale praktijk van gemeenten voorop. Om integriteitsbeleid te verbeteren en te borgen in de gemeentelijke organisaties werkt de VNG samen met koepelorganisaties als BIOS, BZK en de beroepsverenigingen.

2.3.5 Ondermijning Lokaal Bestuur

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de ondermijning van het lokaal bestuur stevig aanpakken. Dat vraagt meer dan handhaving en opsporing alleen. Ondermijning begeeft zich in het grijze circuit van criminaliteit, integriteit, de relatie burgers-overheid-bedrijfsleven en kent een mediacomponent. Ondermijning laat zich niet tegenhouden door een gefragmenteerde aanpak vanuit bijvoorbeeld één enkele burgemeester, gemeente, of handhavingsorganisatie.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Ondermijning van het lokaal bestuur vereist een mix van lokale, regionale en landelijke aanpak, waarbij het accent wordt gelegd op samenwerking.

Standpunt van de VNG

De VNG streeft naar een overheidsbrede ketenaanpak bij het tegengaan van ondermijning van lokaal bestuur. Voor het tegengaan van ondermijning wil de VNG zowel samenwerking met BZK en met Veiligheid en Justitie als met andere partijen binnen de overheid zoeken. Zoals politie, openbaar ministerie en de belastingdienst. Ondermijning is immers niet alleen zaak van criminaliteitsbestrijding, maar vraagt om bestuurlijke samenwerking binnen de overheid. De VNG stelt daarbij voor om de doelgroep voor ondermijning van lokaal bestuur uit te breiden naar wethouders en gemeenteraadsleden.

2.3.6 Veilige Publieke Taak

Wat wil het kabinet?

Publieke taken moeten goed en veilig kunnen worden uitgevoerd. Een goede werkgever treft maatregelen om veilig werken mogelijk te maken. Het programma Veilige Publieke Taak (VPT) draagt hieraan bij door het stimuleren van werkgevers en werknemers in de aanpak, het bevorderen van de lokale bestuurlijke aanpak en de doorontwikkeling van de preventieve aanpak van agressie en geweld. Het kabinet heeft het accent voor 2016 vooral gelegd op de implementatie, borging en monitoring van de aanpak op landelijk, regionaal en lokaal niveau en de eigen verantwoordelijkheid van de werkgever.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Een integrale aanpak van agressie en geweld (arbeid en ARBO, veiligheid en slachtofferzorg) is noodzakelijk. Het Expertisecentrum Veilige Publieke Taak (EVPT) speelt een belangrijke rol om gemeentelijke werkgevers te ondersteunen.

Standpunt van de VNG

Het Expertisecentrum Veilige Publieke Taak levert een duidelijke bijdrage aan het verminderen van agressie op het werk door te informeren, inspireren en kennis te ontsluiten. Dit programma loopt eind 2016 af. De VNG roept het kabinet op om de financiering van dit programma in 2017 voor te zetten. Voor meer informatie over het EVPT en de ondersteuning: www.evpt.nl.

2.3.7 Politieke ambtsdragers

Wat wil het kabinet?

Het openbaar bestuur kan niet functioneren zonder goed gekwalificeerde mensen die bereid zijn (politieke) functies te vervullen in het openbaar bestuur en in de volksvertegenwoordigende organen. Een passende rechtspositie voor politieke ambtsdragers is een voorwaarde om de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken. Hiervoor heeft het ministerie van BZK de integrale visie op de rechtspositie van politieke ambtsdragers opgesteld. Voor de rechtspositie van politieke ambtsdragers geldt de stelregel dat deze in de lijn is met de aanspraken voor werknemers waar het kan en eigenstandig daar waar het moet. De bijzondere taken van het openbaar bestuur vragen om mensen die het politieke ambt 'verstaan'. De kwaliteit van het openbaar bestuur is onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van de functie vervulling door politieke ambtsdragers. Het kabinet is bereid tot een kwaliteitsimpuls voor politieke ambtsdragers om het (politiek) vakmanschap te vergroten. Dat doet zij door een bijdrage te leveren aan activiteiten zoals trainingen, workshops en bijeenkomsten, en door experimenten te organiseren in samenwerking met de beroepsverenigingen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Een passende rechtspositie voor politieke ambtsdragers en het versterken van het aanzien van het ambt zijn ook voor lokaal bestuur voorwaarden om de kwaliteit van het openbaar bestuur te versterken.

Standpunt van de VNG

De VNG onderschrijft de uitgangspunten van de integrale visie op de rechtspositie. Daarbij is de rechtspositie van politici niet geheel gelijk te stellen aan die van werknemers. De integrale visie is mede op aandringen van de VNG tot stand gekomen. Nu de integrale visie er ligt, gaat de VNG er van uit dat de rechtspositie van politieke ambtsdragers niet meer ad hoc wordt versoberd. Toekomstige wijzigingen in de rechtspositie dienen te worden getoetst aan de integrale visie. De VNG vraagt zich in dit kader wel af of de arbeidsvoorwaarden van gemeentelijke volksvertegenwoordigers nog voldoende aansluiten op de hedendaagse bestuurlijke zwaarte van het politiek ambt.

Voor kwaliteit van het lokaal bestuur is het belangrijk te investeren in het aanzien van het ambt. Het aanzien is een belangrijk voedingsbodemp voor de bereidheid voor mensen om zich beschikbaar te stellen voor het politieke ambt richting de komende verkiezingen. De VNG ondersteunt het ministerie van BZK daarom in het programma 'Aanzien van het ambt'.

2.3.8 Pensioen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft in de eerste fase van zijn regeerperiode een groot aantal wijzigingen doorgevoerd binnen het pensioenstelsel. Het gaat om nieuwe regels rond pensioencommunicatie, besturing van pensioenfondsen, nieuwe rekenregels en beperking van het fiscale kader voor de pensioenopbouw. Pensioenfondsen en sociale partners zijn nog altijd druk bezig met de implementatie hiervan. Het kabinet vindt het voor het behoud van het draagvlak voor het pensioenstelsel nodig, dat het stelsel blijft aansluiten bij maatschappelijke opvattingen, trends en omstandigheden. Hiervoor startte het kabinet in 2014 een nationale pensioendialoog. Deze dialoog, waarbij het kabinet een heel brede doelgroep betrok, leidde tot een hoofdlijnennotitie over het Nederlandse pensioenstelsel. In deze hoofdlijnennotitie geeft het kabinet aan te hebben gekozen voor een toekomstgerichte agenda: een toereikend pensioen voor alle werkenden, afschaffing van de doorsneesystematiek en een transparant, persoonlijk pensioencontract met ruimte voor solidariteit, collectiviteit en maatwerk. In het najaar van 2015 volgt een werkprogramma dat de stappen voor verdere uitwerking uiteenzet.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het kabinet kondigt nu geen nieuwe maatregelen voor het pensioenstelsel aan. Wel zal het werkprogramma in de (nabije) toekomst leiden tot aanpassingen in het pensioenstelsel. Gemeentelijke werkgevers willen onderstrepen dat zij een goed pensioen willen bieden voor hun medewerkers.

Standpunt van de VNG

Bij goed werkgeverschap hoort een goed en toekomstbestendig pensioen als onderdeel van het arbeidsvoorwaardenbeleid. De VNG zal met het oog op de discussie over de toekomst van het Nederlandse pensioenstelsel een visie ontwikkelen met als uitgangspunt: individuele vrijheid, stabiliteit en voorspelbaarheid van de premie. Bij het vaststellen van de ABP-regeling moet het belang van verschillende overheidswerkgevers tot uiting komen in passende en gelijkwaardige stemverhoudingen bij aanpassing van deze regeling.

3 Veiligheid en Justitie

Met betrekking tot de thema's Veiligheid (3.1) en Asiel en integratie (3.2) zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

Veiligheid

- Algemeen beeld (3.1.1)
- De Veiligheidsambities 2015-2018 (3.1.2)
- Ontwikkeling nationale politie (3.1.3)
- Politiesterke (3.1.4)
- Bestrijden ondermijning: afpakken (3.1.5)
- Verwarde personen (3.1.6)
- Proces verbaal-vergoedingen Bestuurlijke strafbeschikking (3.1.7)
- Prostitutie (3.1.8)
- Radicalisering (3.1.9)
- Programma KEI (vereenvoudiging procesrecht en digitalisering procesrecht) (3.1.10)

Asiel en Integratie

- Opvang van asielzoekers (3.2.1)
- Huisvesting van statushouders (3.2.2)
- Bed-bad-brood (3.2.3)
- Integratie en inburgering (3.2.4)
- Onderwijs aan asielkinderen (3.2.5)

3.1 Veiligheid

3.1.1 Veiligheid: algemeen beeld

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat door met het terugdringen van criminaliteit, met name van die delicten die vaak ernstige, ingrijpende en soms zelfs blijvende gevolgen hebben voor het slachtoffer, zoals overvallen, straatroof en woninginbraken. Tegelijkertijd werkt ze aan onderhoud, modernisering en versterking van de rechtsstaat, zodat deze beter kan voldoen aan de hoge eisen die de samenleving stelt. Prioriteit krijgen onder meer: de aanpak van ondermijnende criminaliteit, het terugdringen van High Impact Crimes, bestrijding extremisme en terrorisme en een betere tenuitvoerlegging van straffen en maatregelen en een soepel functionerende executieketen. Er komt een herbezinning op de reorganisatie van de nationale politie en het kabinet gaat de aanbevelingen van de onderzoekscommissie strafrechtelijke beslissingen Openbaar Ministerie (commissie-Hoekstra) uitvoeren. De rode draad in deze prioriteiten is intensieve samenwerking in een integrale aanpak. De afgelopen jaren is het kabinet steeds meer tot het inzicht gekomen dat voor veel veiligheidsproblemen de klassieke, louter strafrechtelijke benadering niet voldoende is. Een echt effectieve aanpak komt pas van de grond als er méér partijen bij zijn betrokken afkomstig uit verschillende disciplines; publiek, maar ook privaat. Ieder met zijn eigen mogelijkheden en verantwoordelijkheden, zijn eigen invalshoek en informatiepositie. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij het tegengaan van High Impact Crimes en georganiseerde criminaliteit. Deze succesvolle vormen van samenwerking wil het kabinet de komende tijd – waar mogelijk – verder intensiveren en uitbreiden. In de

ogen van het kabinet is het lokaal bestuur in deze integrale samenwerking een cruciale partner.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten betekent intensieve samenwerking en een integrale aanpak, naast een verbrede aanpak die niet louter is gebaseerd op de strafrechtelijke benadering, dat de effectiviteit is toegenomen. De gemeentelijke regierol is sterker geworden door de nieuwe verantwoordelijkheden in het sociaal domein. Hierdoor is het immers mogelijk geworden om verbindingen te leggen tussen veiligheidsbeleid, de Wmo/Awbz, de jeugdzorg en het domein van werk en inkomen. Preventie, zorg, drang en dwang kunnen beter worden gecombineerd en ondersteuning kan doelmatiger worden ingericht en worden aangeboden.

Standpunt van de VNG

De VNG onderschrijft de nadruk die het kabinet legt op een integrale aanpak in intensieve samenwerking. De klassieke, louter strafrechtelijke benadering waar het kabinet bij voortdurend de nadruk op legde, is inderdaad niet voldoende. Tegelijkertijd wijst de VNG op relevante ontwikkelingen die ons zorgen baart: Politie, Openbaar Ministerie (OM) en het merendeel van de justitiële ketenpartners zitten in een proces van reorganisatie, bezuinigingen en herbezinning op de taken. Dat gaat ten koste van hun slagvaardigheid en hun vermogen om als volwaardig samenwerkingspartner te opereren. De VNG ziet op sommige terreinen een terugtrekkende beweging bij partners als gevolg van stevige bezuinigingen. Verdere bezuinigingen op deze veiligheidspartners zijn zeer onwenselijk (kunnen het gevolg zijn van het niet halen van andere wetstrajecten als vernieuwing stelsel gesubsidieerde rechtsbijstand en het wetsvoorstel griffiekosten). Net als op andere terreinen waakt de VNG ervoor dat het kabinet onder het mom van samenwerking haar veiligheidsproblemen eenzijdig op het bordje van gemeenten legt. Het is jammer dat er op het punt van de versterking van de integrale samenwerking (nog) geen concrete voorstellen zijn. Met name op het terrein van ondermijning wordt slechts een beperkte investering gedaan en dan ook alleen in de strafrechtelijke aanpak. Dit zal de integrale aanpak geen goed doen.

3.1.2 De Veiligheidsambities 2015-2018

Wat wil het kabinet?

De minister van Veiligheid en Justitie, het college van procureurs-generaal en de regioburgemeesters hebben voor de politie landelijke doelstellingen geformuleerd voor de periode 2015-2018: de Veiligheidsagenda. De agenda richt zich op de aanpak van maatschappelijke veiligheidsproblemen die landelijk spelen, die (regio) grens overschrijdend zijn en/of waarvoor afstemming in de aanpak op landelijk niveau nodig is. Het gaat om: de aanpak van ondermijnende criminaliteit, cybercrime, horizontale fraude, kinderporno en High Impact Crimes, waaronder criminele jeugdgroepen, en afpakken van crimineel vermogen. De agenda is complementair aan de lokale veiligheidsagenda's. Om uitvoering te kunnen geven aan de gemeenschappelijke veiligheidsagenda worden de middelen uit RA-intensiveringsenveloppe Veiligheid (de zgn. tweede tranche van de 105 miljoen euro.) overgeheveld van de begroting van Financiën naar die van Veiligheid en Justitie voor de jaren 2015 t/m 2017. Dit betekent dat deze gelden nog niet structureel zijn ingeboekt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De Veiligheidsagenda is een stap vooruit geweest ten opzichte van de vorige landelijke beleidsdoelstellingen. Het is een overzichtelijk aantal doelstellingen met een duidelijk landelijk karakter.

Standpunt van de VNG

Binnenkort toetsen VNG en Rijk de voortgang op de Veiligheidsagenda. Voor gemeenten is van belang dat de Veiligheidsagenda goed aangesloten blijft op de prioriteiten in de regionale beleidsplannen en lokale veiligheidsplannen. Verder is het van belang dat de uitvoering in overeenstemming is met de positie van het lokale gezag en efficiënt gebeurt (geen verantwoordingsbureaucratie). Aangezien de eerdergenoemde 105 miljoen euro nu gekoppeld is aan de veiligheidsagenda zou dit als consequentie moeten hebben dat deze extra

gelden ook echt beschikbaar komen voor uitvoering en niet gebruikt wordt om mogelijke tekorten bij de politie of op andere terreinen te dekken. Daarnaast is het van belang dat de extra middelen ook na 2017 worden ingeboekt, zodat het structurele gelden voor veiligheid zijn.

3.1.3 Ontwikkeling nationale politie

Wat wil het kabinet?

De reorganisatie van de nationale politie gaat langer duren en meer geld kosten. Een herijking van het realisatieplan – dat de wijze beschrijft waarop de vorming van de politie gestalte krijgt – is nodig gebleken om de verdere voortgang op een gedegen manier te realiseren. Deze herijking betreft een fundamentele herbezinning op de oorspronkelijke plannen en op het maken van scherpe keuzes. In essentie is meer tijd en ruimte nodig om de basis op orde te brengen. Er wordt een scherpe keuze gemaakt in prioriteiten. De politie wordt teveel belast met ad hoc prioriteiten van de landelijke politiek. De politie krijgt meer ruimte om tot lokaal en regionaal maatwerk te komen, zonder dat dit te zeer ten koste gaat van de eenheid en doelmatigheid van de politie. Dat zal in goed overleg met de regioburgemeesters en de VNG gebeuren, die hierin nauw samenwerken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De herijking van de reorganisatie getuigt van realisme. Het is echter nog onduidelijk hoe de toegezegde ruimte voor lokaal en regionaal maatwerk wordt ingevuld.

Standpunt van de VNG

Het succes van de nieuwe nationale politie hangt af van de mogelijkheid om de veiligheidsproblemen die de burger ervaart effectief te vertalen in beleid en actie. Het is van belang dat lokale prioriteiten voldoende ruimte krijgen. Het Rijk gaat hierover in overleg met regioburgemeesters en de VNG. Voor het welslagen van de herijking zal wat de VNG betreft in ieder geval aan de volgende voorwaarden moeten worden voldaan:

- Een duidelijke afbakening van landelijk beheer en lokaal gezag: de politie moet op lokaal niveau de ruimte hebben om lokaal maatwerk te leveren onder gezag van de lokale driehoek en niet ingekaderd worden door uniforme werkprocessen die van bovenaf zijn opgelegd. Alleen standaardiseren wat evident op landelijk niveau georganiseerd moet worden.
- De politie heeft de ruimte om zich te oriënteren op de bestaande regionale samenwerkingsverbanden.
- Duidelijkheid over het aantal agenten dat daadwerkelijk beschikbaar is als 'blauw op straat' in alle eenheden, inclusief wijkagenten.
- De politieorganisatie dient goed aan te sluiten op de bestaande samenwerkingsverbanden op het gebied van veiligheid.
- Meer gezamenlijke besluitvorming door OM en burgemeesters bij het bepalen van de prioriteiten van de opsporing van lokaal relevante vormen van criminaliteit.
- De politie heeft lokaal de ruimte om bij te dragen aan het verbeteren en versterken van een krachtige veiligheidsketen: deelname aan Top X-aanpak/Veiligheidshuizen.
- De politie heeft de ruimte om een krachtig gestuurde probleemgerichte aanpak, zowel gebiedsgericht als gericht op doelgroepen en fenomenen, te voeren: ondermijning en jeugdcriminaliteit maar ook samenwerking politie/boa's.
- Een adequate informatievoorziening aan het lokaal bestuur. Proactief en dienstverlenend.

3.1.4 Politiesterkte

Wat wil het kabinet?

De initiële instroom voor 2016 is, in afwachting van de vaststelling van de begroting 2016, bepaald op 1.300 aspiranten en 300 zij-instroom. Hierdoor komt de instroom vanaf 2016 op een substantieel hoger niveau

dan voorgaande jaren. Als gevolg hiervan daalt de politiesterkte minder snel naar de met de Tweede Kamer afgesproken doelsterkte van 49.500 fte.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De landelijke cijfers laten zien dat er momenteel in het algemeen een tekort is bij de operationele specialismen (opsporing), intelligence. Het is van belang dat daar kwalitatief hoogstaande medewerkers (HBO/universitair niveau) komen, desnoods via externe werving, anders zal het kabinet enkele belangrijke veiligheidsambities niet kunnen waarmaken.

Op de middellange termijn ontstaat er een tekort in de gebiedsgebonden politiezorg. Dat wordt nu opgevangen door extra aspiranten in te laten stromen. Aspiranten hebben een opleiding van 3 tot 4 jaar, maar tellen vanaf de start van hun opleiding voor 100% mee in de politiesterkte. Op de korte termijn betekent dit dat optisch het probleem is opgelost, maar praktisch zijn aspiranten niet 100% inzetbaar en kwalitatief (nog) niet te vergelijken met de zeer ervaren medewerkers die uitstromen als gevolg van hun leeftijd.

Standpunt van de VNG

De VNG wijst erop dat:

- Gemeenten moeten kunnen beschikken over voldoende wijkagenten;
- er aandacht nodig is voor de kwaliteit van de instroom: er zijn meer specialisten nodig, bijvoorbeeld voor de aanpak van financiële fraude;
- Burgemeesters duidelijkheid moeten krijgen over hoeveel agenten zij in hun gemeenten kunnen beschikken.

3.1.5 Bestrijden ondermijning: afpakken

Wat wil het kabinet?

Er wordt 3 miljoen euro geïnvesteerd in het strafrechtelijk afpakken (dit bedrag wordt verstrekt aan het OM) specifiek gericht op Zuid-Nederland. De doelstelling voor het OM op strafrechtelijk afpakken wordt verhoogd in 2016 van 100 naar 110 miljoen euro. Het kabinet heeft er voor gekozen om de bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad onderwerp te maken van het Nederlands voorzitterschap van de EU van 2016.

Standpunt van de VNG

De VNG vindt de genoemde reservering te mager, gezien de ambities van het kabinet op dit punt en gezien de ernst van dit fenomeen. Daarnaast wordt er niet geïnvesteerd in de integrale aanpak maar alleen in de strafrechtelijke aanpak. Er is een forse investering nodig om de integrale samenwerking tussen alle relevante partijen om de aanpak van ondermijnende criminaliteit verder te brengen. De VNG onderschrijft het voorstel van de regioburgemeesters om hiervoor middelen – die terugverdiend zullen worden via het integraal afpakken van eigen vermogen van criminelen - vrij voor te maken.

3.1.6 Verwarde personen

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2016 is voor de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie-Hoekstra 7 miljoen euro gereserveerd. Daarnaast levert Veiligheid en Justitie op basis van het rapport van de commissie-Hoekstra een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van het plan van aanpak verwarde personen dat door de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede Kamer is aangeboden. In dit plan gaan Rijk, gemeenten, justitie, politie, de geestelijke gezondheidszorg (ggz) en andere betrokken instanties gezamenlijk werken aan een betere samenwerking bij de aanpak van de problematiek rondom verwarde personen. De nieuwe wet Verplichte GGZ maakt de omslag van opname naar behandeling. Door hulp eerder in te zetten kan escalatie worden voorkomen. Ook krijgen familieleden en andere direct betrokkenen een veel prominentere rol.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er is een Aanjaagteam verwarde personen ingesteld, die de uitvoering van het landelijk plan van aanpak bewaakt. Het Aanjaagteam zal het plan van aanpak concreet uitwerken en monitort de voortgang. Doel is dat alle verwarde personen die in beeld komen een op hun specifieke behoefte afgestemde persoonlijke aanpak krijgen. Ook moeten alle belemmeringen op landelijk niveau in kaart zijn gebracht en waar mogelijk opgelost.

Standpunt van de VNG

De VNG participeert in het Aanjaagteam en werkt op deze manier actief mee aan de uitvoering van het landelijk plan en aan het oplossen van belemmeringen op landelijk niveau. Een van die belemmeringen om tot een oplossing te komen is de wijze waarop veel (keten)partners nu worden gefinancierd. Gemeenten en partners moeten de ruimte krijgen om een budget samen te stellen dat ingezet kan worden voor onorthodoxe oplossingen. Ten slotte vraagt de VNG de aandacht voor regelgeving: er zijn meerdere wetsvoorstellen in behandeling die dit thema raken. Drie belangrijke:

- Wetsvoorstel verplichte geestelijke gezondheidszorg
- Wetsvoorstel uitvoering strafrechtelijke beslissingen (USB)
- Wetsvoorstel forensische zorg het wettelijk kader van de gedwongen zorg vormen.

De commissie-Hoekstra benadrukt dat er een grote samenhang is. De VNG onderschrijft dat en adviseert om die samenhang in het wetgevingsproces te versterken zodat er geen hiaten in de keten ontstaan. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > Wmo2015

3.1.7 Proces verbaal-vergoedingen Bestuurlijke strafbeschikking

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft per 31 december 2014 de vergoeding per uitgeschreven proces verbaal afgeschaft. Dit blijft zo. Dit was een vergoeding die gemeenten kregen als buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) handhavend optreden.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Overlast en verloedering staan al jaren hoog op de lijst van factoren die het gevoel van veiligheid van bewoners en ondernemers negatief beïnvloeden. Ondanks het feit dat gemeenten niet volledig tegemoet worden gekomen voor het inzetten van boa's, nemen gemeenten de aanpak van deze problematiek serieus. Het afschaffen van deze vergoeding maakt het gemeenten nog lastiger om serieus werk te kunnen maken van het vergroten van de leefbaarheid.

Standpunt van de VNG

De VNG bekijkt welke mogelijkheden er zijn op financieel vlak op basis van het rapport van de commissie Financiële Ruimte onder leiding van Rinnooy Kan. In dit rapport staat dat de baten en lasten van taken die gemeenten uitvoeren (waaronder handhaving) meer in balans moeten worden gebracht. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > commissie Financiële Ruimte

3.1.8 Prostitutie

Wat wil het kabinet?

Op verzoek van de Eerste Kamer is uit de Wet regulering prostitutie en bestrijding misstandenseksbranche het voornemen van een register voor prostituees en de vergewisplicht voor klanten komen te vervallen. Hiertoe heeft de minister van Veiligheid en Justitie een wijzigingsvoorstel ingediend. Met de inwerkingtreding van de wet wordt een landelijk uniform vergunningstelsel voor seksbedrijven ingevoerd. Daarnaast wordt de leeftijd voor prostituees verhoogd naar 21 jaar. Via een aanvullend wijzigingsvoorstel van de minister wordt voorgesteld om de prostituee zelf te vrijwaren van overtreding van de bepaling waarmee de minimumleeftijd

wordt verhoogd. Tenslotte komt er een register van ingetrokken en geweigerde vergunningen en een register van escortvergunningen. Naar verwachting wordt de parlementaire behandeling in 2016 afgerond. Dat zou betekenen dat de wet op z'n vroegst op 1 januari 2017 in werking treedt. Daarnaast wordt de Regeling Uitstapprogramma's verder uitgevoerd.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten hebben landelijke kaders nodig om de prostitutiebranche beter te kunnen reguleren. De in de wet opgenomen vergunningsverplichting vergt extra inspanningen van gemeenten.

Standpunt van de VNG

De VNG is voorstander van een snelle realisatie van de landelijke kaders zoals deze nu voorliggen in de Tweede Kamer. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van de prostitutiewet heeft de VNG de model-APV op het terrein van prostitutie aangepast. Hiermee wordt gemeenten een handvat geboden bij het invoeren van of verbeteren van een gemeentelijk vergunningstelsel voor seksbedrijven. Hierbij is zoveel mogelijk rekening gehouden met de toekomstige wettelijke kaders. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > prostitutie

3.1.9 Radicalisering

Wat wil het kabinet?

Met het Actieprogramma Integrale aanpak Jihadisme heeft het kabinet sinds najaar 2014 ingezet op versterking van de strafrechtelijke en bestuursrechtelijke aanpak van jihadisme en radicalisering. De wetsvoorstellen voor bestuurlijke maatregelen vormen hier onderdeel van en worden naar alle waarschijnlijkheid in 2016 in het parlement behandeld. Het kabinet wil de veiligheidsketen versterken met betrekking tot de jihadistische dreiging en stelt in 2016 extra budget aan gemeenten beschikbaar uit de post overige nationale veiligheid en terrorismebestrijding circa 2 miljoen euro voor 2016. Deze middelen zijn bedoeld voor activiteiten die bijdragen aan het beschermen van de democratie en de rechtsstaat, het bestrijden en verzwakken van de jihadistische beweging in Nederland en het wegnemen van de voedingsbodem voor radicalisering.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Rijk en gemeenten hebben gezamenlijk, ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid, een rol in de aanpak van radicalisering. Zo spannen gemeenten zich in om een risico gestuurde, preventieve aanpak te ontwikkelen. Zij doen dit samen met OM, politie en partners in het sociaal domein.

Standpunt van de VNG

Het is goed dat extra middelen beschikbaar komen om de integrale aanpak te versterken.

De VNG constateert echter dat de verbinding tussen zorg en veiligheid in de Rijksaanpak onderbelicht blijft. Ook is het onduidelijk hoe de middelen over gemeenten worden verdeeld. De VNG acht het van belang dat alle gemeenten weten op basis van welke criteria een aanvraag voor extra middelen kan worden gedaan. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > radicalisering

3.1.10 Programma KEI (vereenvoudiging procesrecht en digitalisering procesrecht)

Wat wil het kabinet?

De rechtspraak in Nederland moet aansluiten bij de digitalisering van de samenleving en procedures moeten sneller en eenvoudiger. Dat is het doel van het programma Kwaliteit en Innovatie rechtspraak (KEI). Het programma richt zich op het burgerlijk procesrecht en het bestuursprocesrecht. Gefaseerde implementatie van de digitalisering is voorzien vanaf 1 juni 2016. De IT-kosten nemen toe maar de kosten van met name administratief personeel en 'papier' (kopieer- en frankeerkosten) en huisvesting nemen uiteindelijk sterker af.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De nieuwe wetgeving op het gebied van de digitalisering procesrecht vraagt op korte termijn een aanpassing van de werkwijze van gemeenten en investeringen in de ICT voorzieningen (zoals de aansluiting op koppelvak).

Standpunt van de VNG

De VNG vraagt aandacht voor deze praktische en financiële gevolgen van deze wetgeving mede met het oog op de code interbestuurlijke verhoudingen en artikel 2 van de Financiële verhoudingswet.

3.2 Asiel en integratie

3.2.1 Opvang van asielzoekers

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een adequate opvang van asielzoekers en een snelle en zorgvuldige afhandeling van hun asielaanvraag, ook bij hoge instroom. Voor 2016 verwacht het kabinet 27.400 asielaanvragen en 12.900 nareis. De prognose voor de instroom van 2016 is overigens lager dan de instroom van 2015 volgens het kabinet. De huidige situatie van noodopvang in hallen en tenten moet in 2016 genormaliseerd zijn richting (tijdelijke) asielzoekerscentra. Vanwege de blijvend hoge instroom trekt het kabinet extra middelen uit voor het realiseren en onderhouden hiervan. Er komen nieuwe opvanglocaties en extra medewerkers bij de Vreemdelingenpolitie, Centraal Orgaan Opvang asielzoekers (COA) en Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten moeten een behoorlijke inspanning leveren om de hoge asielinstroom te behappen. Dit jaar nog zijn er nog vele duizenden extra plekken nodig in (tijdelijke) asielzoekerscentra. Het COA is verantwoordelijk voor deze opvang.

Standpunt van de VNG

De opvang van asielzoekers is een gemeenschappelijke maatschappelijke opgave waarin de lokale overheid een belangrijke rol speelt. De VNG biedt samen met andere partijen een ondersteuningsprogramma om gemeenten op dit vraagstuk te ondersteunen en te adviseren. Daarbij vraagt de VNG aandacht voor zowel de korte termijn als wel de langere termijn, waarbij voorzieningen voor sociale integratie van belang zijn. Overigens valt het in de lijn der verwachting dat het aantal asielaanvragen in 2016 niet lager zal zijn dan in 2015. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > asielbeleid

3.2.2 Huisvesting van statushouders

Wat wil het kabinet?

Het kabinet constateert dat de huisvesting van asielzoekers met een vergunning (statushouders) niet gelijk loopt met de instroom. Voor 2016 blijft het zo dat vergunninghouders binnen 3,5 maanden na vergunningverlening kunnen uitstromen uit de opvang. Door de sterke toename van de asielinstroom sinds 2014 blijkt deze termijn zonder aanvullende maatregelen en inspanningen niet haalbaar te zijn. De wachttijd is nu ongeveer zes maanden, maar loopt op. Het kabinet continueert daarom het Platform Opnieuw Thuis, waarin het Rijk, provincies, gemeenten en woningcorporaties samenwerken bij het huisvesten van vergunninghouders. Het Platform heeft als doel de gemeenten te ondersteunen bij het huisvesten van vergunninghouders om de stijging van het aantal vergunninghouders het hoofd te kunnen bieden. De taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders was in de eerste helft van 2014 6000, voor de eerste helft van 2015 14.000 en voor de eerste helft van 2016 wordt 20.000 geprognosticeerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het huisvesten van statushouders vraagt veel van gemeenten. Het Platform Opnieuw Thuis werkt aan het oplossen van een aantal knelpunten die gemeenten ervaren bij het huisvesten van vergunninghouders. Dit varieert van tijdige inschrijving in BRP tot advies bij ombouwen van vastgoed. De cijfers van de realisatie van de taakstelling laten zien dat gemeenten inderdaad meer statushouders hebben kunnen huisvesten in de eerste helft van 2015. Door de hoge instroom echter loopt de huisvesting nog niet gelijk met de instroom. Dit betekent ook dat er een aantal structurele oplossingen moet komen voor de krapte op de (sociale) woningmarkt. Het kabinet is recent overgegaan tot een aantal noodmaatregelen waarbij statushouders versneld in gemeenten worden geplaatst. Het gaat hier om het Zelfzorg Arrangement (statushouder wacht plaatsing in gemeente af bij familie of vrienden) en het Gemeentelijk Zelf zorg Arrangement (gemeente zorgt voor huisvesting en de statushouder telt mee voor de taakstelling). Ook in 2016 zullen gemeenten met deze regelingen te maken krijgen.

Standpunt van de VNG

De VNG is in gesprek met het Rijk over het continue belang van draagvlak van de lokale samenleving en het verkrijgen van tijd om de dialoog, ook met de gemeenteraad, goed te kunnen voeren. Terwijl tegelijkertijd alle partijen, dus ook de gemeenten en de VNG, zich zeer inspinnen om op korte termijn oplossingen te zoeken. Verder vraagt de VNG voor de langere termijn aandacht voor voorzieningen om de sociale integratie goed te kunnen vormgeven. De VNG heeft een ondersteuningsprogramma ingericht om gemeenten te adviseren en te ondersteunen op tal van vragen. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > asielbeleid

3.2.3 Bed-Bad-Brood

Wat wil het kabinet?

De Centrale Raad van Beroep (CRvB) bepaalde op 17 december 2014 dat niet rechtmatig verblijvende vreemdelingen in centrumgemeenten voorlopig recht hebben op nachtopvang, douche, ontbijt en avondeten. Er komt een structurele voorziening voor de opvang van uitgeprocedeerde asielzoekers (bed-bad-brood). Deze structurele voorziening wordt uitgewerkt in een bestuursakkoord tussen het Rijk en gemeenten. Het Rijk stelt hiervoor 20 miljoen euro beschikbaar in 2016. Voor de periode vanaf 17 december 2014 tot de ondertekening van het bestuursakkoord of een uitspraak door de Raad van State, is door de staatssecretaris een financiële tegemoetkoming van 10,3 miljoen euro beschikbaar gesteld. De financiële tegemoetkoming wordt uitgekeerd aan gemeenten volgens een verdeelsleutel, die is gebaseerd op de bed-bad-brood-aantallen die gemeenten onlangs aan ons hebben aangeleverd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het bieden van bed-bad-brood voorkomt dat uitgeprocedeerde asielzoekers in gemeenten wellicht tot overlast zorgen. Van belang is het aantal locaties in Nederland en de financiële compensatie die daarbij hoort.

Standpunt van de VNG

De onderhandelingen voor een aanvulling op het Bestuursakkoord Opvang Uitgeprocedeerden (2007) zijn gaande. De overleggen vinden vooralsnog plaats op ambtelijk niveau tussen Veiligheid en Justitie, de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en VNG met gemeentelijke ambtenaren. Het streven is dat er dit jaar nog een akkoord ligt dat leidt tot zo weinig mogelijk uitgeprocedeerde asielzoekers op straat.

3.2.4 Integratie en inburgering

Wat wil het kabinet?

Het uitgangspunt van het kabinet is dat statushouders zelf verantwoordelijk zijn voor hun inburgering en integratie. Statushouders kunnen via leningen bij DUO betalen voor taal en inburgeringscursussen. Vanwege

de hoge instroom van statushouders voorziet het Rijk in extra activiteiten op het gebied van integratie en inburgering. Dit ligt vooral op het gebied van voorlichting en kennisdeling, onder andere via het Kenniscentrum Integratie en Samenleving (KIS). Ook is er ruimte voor statushouders in het actieprogramma Tel mee met Taal. Tot april 2015 liep de pilot participatieverklaring waarmee nieuwkomers werden gewezen op hun rechten en plichten en de Nederlandse waarden, om zo binding tussen hen en de Nederlandse samenleving te bevorderen. Daarna is de pilot geëvalueerd en op dit moment wordt bekeken of, en zo ja op welke manier, deze een vervolg kan krijgen. Er is ook aandacht voor geleiding naar werk voor nieuwe migranten: zij worden meegenomen in werkakkoorden met werkgevers.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten is het lange termijnperspectief belangrijk, statushouders die zelfredzame burgers worden die kunnen participeren in de samenleving. Een statushouder die niet goed landt zal afhankelijk blijven van gemeentelijke voorzieningen. Veel gemeenten hebben schrijnende gevallen gemeld die in de schulden raken en afhankelijk zijn van voedselpakketten. Het blijkt dat vooral in het eerste jaar begeleiding richting zelfredzaamheid cruciaal is. Inburgering is geen taak van gemeenten meer, maar gemeenten ervaren de zowel negatieve als positieve gevolgen van inburgering en integratie. Het is van belang dat het Rijk er zorg voor draagt dat nieuwkomers tijdig slagen voor hun inburgeringsexamen.

Standpunt van de VNG

De VNG heeft het Rijk gevraagd om de doelgroep waarvoor gemeenten via het COA een vergoeding kunnen aanvragen voor maatschappelijke begeleiding uit te breiden. Dit gaat om 1.000 euro per persoon. De VNG blijft hiervoor aandacht vragen.

3.2.5 Onderwijs aan asielkinderen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft dit jaar de bekostiging van nieuwkomers georganiseerd voor primair en voortgezet onderwijs. Voor asielkinderen die maar korte tijd op een school zitten of na het schooljaar instromen kan door scholen gebruik worden gemaakt van een aantal financiële regelingen. Ook voorziet het kabinet in ondersteuning van scholen via de organisatie Lowan. Daarnaast zijn er middelen beschikbaar voor extra taalonderwijs.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In asielzoekerscentra in Nederland zitten op dit moment zo'n 5.500 kinderen tot twaalf jaar. De verwachting is dat dit aantal de komende tijd fors toe gaat nemen. Diverse partijen geven aan dat scholen de opvang nu nog maar nauwelijks aan kunnen. Veel basisscholen zullen door de toegenomen druk nu en de komende jaren nog meer moeite krijgen met het huisvesten en het bieden van adequaat onderwijs aan deze grote groep instromende kinderen. Ook voor gemeenten betekent dit extra druk op voorzieningen wat betreft schoollocaties en vervoer. Een deel van deze kinderen zal vermoedelijk hulp en ondersteuning nodig hebben vanuit de Jeugdzorg. Tevens mag de groep jonge kinderen onder leeftijd van vijf jaar niet vergeten worden. Ook zij moeten een goede start geboden worden in onze samenleving om later soepel in te kunnen stromen in het regulier onderwijs.

Standpunt VNG

De VNG vraagt nadrukkelijk aandacht voor de noodzaak om nu ook al naar de langere termijn te kijken. Daarbij gaat het om de juiste voorzieningen voor huisvesting, zorg, werk, onderwijs en integratie. De VNG is in gesprek met het kabinet over de budgetten hiervoor.

4 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Met betrekking tot het thema onderwijs, cultuur en wetenschap zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Onderwijshuisvesting (4.1)
- Onderwijsachterstandenbeleid (4.2)
- Tekort tegemoetkoming studiekosten 16- en 17-jarige MBO'ers (4.3)
- Aansluiting onderwijs op de arbeidsmarkt (4.4)
- Kwetsbare jongeren / voortijdig schoolverlaters (4.5)
- Cultuur en Media (4.6)

4.1 Onderwijshuisvesting

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil artikel 23 van de Grondwet ruimer interpreteren, zodat het mogelijk wordt om een school te starten op basis van vernieuwende onderwijsconcepten en relatief nieuwe levensbeschouwingen. Eind 2016 komt het kabinet met een voorstel het begrip 'richting' uit de onderwijswetten te schrappen en een andere methode in te voeren om te toetsen of een school levensvatbaar is en voor bekostiging in aanmerking komt.

Wat betekent het voor gemeenten?

Gemeenten en schoolbesturen staan samen voor een aantal uitdagingen zoals verduurzaming van het scholenbestand, leerlingendaling en de verbinding met het sociaal beleid. Vooral leerlingendaling heeft naar verwachting grote gevolgen voor de voorzieningen huisvesting onderwijs. Gemeenten zullen de afweging moeten maken of een voorziening voor primair onderwijs in elke kern of elke wijk nog wel haalbaar is, of dat verschillende maatschappelijke functies ondergebracht kunnen worden in gemeentelijke kindcentra, brede scholen, multifunctionele accommodaties of samenwerkingscholen.

Standpunt van de VNG

De toekomstverkenning van de VNG naar de gemeentelijke rol in onderwijshuisvesting maakt duidelijk waar gemeenten voor staan: De lat omhoog! Niet vanuit een verkokerde visie op onderwijshuisvesting, maar vanuit het bredere perspectief van de gemeentelijke verantwoordelijkheid om integraal sociaal beleid te voeren. De decentralisaties in het sociaal domein geven daar alle aanleiding toe. Gemeenten kiezen er dan ook voor het huidige stelsel te versterken. Dit betekent niet, dat we niet open staan voor één van de andere scenario's. Zowel verdere doordecentralisatie van verantwoordelijkheden naar schoolbesturen als het terugleggen van gedecentraliseerde verantwoordelijkheden bij gemeenten, behoort in het huidige stelsel tot de mogelijkheden. Versterking van het huidige stelsel doet juist recht aan de verscheidenheid in ons land. Daarbinnen past ook de ambitie van het kabinet voor 'meer ruimte voor nieuwe scholen'. Daarvoor moet wel duidelijk worden wat de voorstellen betekenen voor onderwijshuisvesting in relatie tot leerlingendaling en de gemeentelijke verantwoordelijkheden in het sociaal domein.

De VNG benadrukt dat gemeenten en schoolbesturen samen meer kunnen bereiken als we in goed overleg en vanuit een samenhangend pakket van verantwoordelijkheden de brede uitdagingen voor onderwijshuisvesting

vorm geven en vanuit een toekomstgerichte visie en gezamenlijke opdracht opereren.

4.2 Onderwijsachterstandenbeleid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat korting doorvoeren op de specifieke uitkering voor gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Vanaf 2017 olopend tot 2020 wordt 50 miljoen gekort. De reden is de sterke daling van het aantal schoolgewichten in Nederland.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Investering in de voorschoolse periode van (alle) kinderen is zeer van belang. Hiervan is onderwijsachterstandenbeleid een belangrijk onderdeel. Deze bijstelling in het budget leidt tot minder financiële ruimte voor gemeenten om voor peuters een goede start in het onderwijs te bevorderen.

Standpunt van de VNG

De VNG is blij met de 60 miljoen voor de peuteropvang maar is onaangenaam verrast met de korting opdelen OAB-middelen. Als daar ook de door het kabinet voorgenomen uitname van 35 miljoen voor de peuters in het gemeentefonds bij komt, staan de gemeenten dus 25 miljoen in de min. De VNG vindt dit onacceptabel zeker nu, ook bij het kabinet, het besef aanwezig is dat we meer moeten investeren in de voorschoolse periode van kinderen.

4.3 Tekort tegemoetkoming studiekosten 16- en 17-jarige MBO'ers

Wat wil het kabinet?

Ouders met een laag inkomen en met kinderen van 16 en 17 jaar op het Mbo, vavo of voortgezet onderwijs ontvangen een compensatie voor de onderwijskosten in het kindgebonden budget. Vanaf 1 augustus 2015 ontvangen ouders met een laag inkomen een kindgebonden budget dat is verhoogd met € 116. Maar gelijktijdig is de Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (Wtos 17-) afgeschaft. De Wtos 17- voorzorg in een tegemoetkoming in de mbo-studiekosten van maximaal € 674,41 voor Mbo-leerlingen van 16 en 17 jaar (schooljaar 2014-2015). In 2015 begrootte het kabinet dat 30.300 leerlingen gebruik zouden maken van de Wtos 17-.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Verschillende gemeenten geven het signaal dat ouders met een laag inkomen en met kinderen van 16 of 17 jaar op het mbo, vavo of voortgezet onderwijs aankloppen voor financiële ondersteuning zoals de bijzondere bijstand. Andere ouders doen een beroep op fondsen en partijen als St. Leergeld.

Standpunt van de VNG

De VNG buigt zich over de signalen en probeert de omvang van het probleem inzichtelijk te krijgen. Een eerste inventarisatie maakt duidelijk waar de problemen voor de leerlingen zitten. De kosten voor het mbo bestaan uit vier posten (afhankelijk van het type opleiding):

1. De schoolkosten (gratis voor 16- en 17-jarige mbo-leerlingen, gelijk het VO);
2. De onderwijsondersteunende middelen (schoolboeken (voor VO gratis) en lesbenodigdheden als kapperset en koxsmessen);
3. De vrijwillige bijdrage: aanvullende benodigdheden of activiteiten als excursies;
4. Bijkomend: mbo'ers van 16 en 17 jaar hebben (nog) geen OV-studentenkaart. Deze wordt uiterlijk 1 januari 2017 beschikbaar gesteld. Dit betekent dat zij ook reiskosten maken.

Standpunt van de VNG

De VNG maakt zich ernstig zorgen, want voor gezinnen met mbo-leerlingen van 16 en 17 jaar betekent het rijksbeleid dat zij er fors op achteruit zijn gegaan, in de financiële problemen kunnen komen of leerlingen hun Mbo-opleiding niet kunnen volgen. Dit is onaanvaardbaar en het druist in tegen het kabinetsbeleid dat in principe elke leerling een startkwalificatie moet behalen. Het Rijk heeft hier een steek laten vallen. Voor het Rijk was het een budgettaire neutrale operatie, maar deze gezinnen gaan er in de praktijk fors op achteruit. De VNG vindt dat het kabinet met een oplossing moet komen en het gat voor deze groep moet repareren. VNG kaart dit probleem aan bij het Ministerie van OCW en het Ministerie van SZW. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > armoedebeleid-en-schuldhelpverlening

4.4 Aansluiting onderwijs op de arbeidsmarkt

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt zich ten doel de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt te verbeteren.

Wat betekent het voor gemeenten?

De decentralisaties in het sociaal domein, de ontwikkelingen in het onderwijs en de inzet van het kabinet op jeugdwerkloosheid vergroten de kansen tot samenwerking om de ondersteuningsmogelijkheden zo te organiseren dat jongeren niet tussen wal en schip vallen. Dit vraagt om een gezamenlijke aanpak waar op cruciale momenten de verantwoordelijkheden van onderwijs, gemeenten, werkgevers en zorgaanbieders in elkaar grijpen.

Standpunt van de VNG

De VNG onderneemt en neemt deel aan verschillende initiatieven om gemeenten te ondersteunen bij de regionale samenwerking onderwijs - arbeidsmarkt, zoals het project Regionaal Onderwijsbeleid en het dit jaar te starten project 'Van school naar werk'. De VNG werkt hierin nauw samen met de sectorraden en de ministeries van OCW en SZW. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > werk en inkomen

4.5 Kwetsbare jongeren / voortijdig schoolverlaters

Wat wil het kabinet?

In het kader van de zorg voor kwetsbare jongeren wil het kabinet de regionale meld- en coördinatiefunctie (RMC-functie) verbreden. Het doel is een sluitend regionaal vangnet te creëren voor voortijdig schoolverlaters en kwetsbare jongeren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In de begroting (i.e. tabel: budgettaire gevolgen van beleid) stijgen de bedragen voor RMC's niet voor de komende jaren.

Standpunt van de VNG

De VNG ondersteunt het beleid van het kabinet met betrekking tot de zorg voor kwetsbare jongeren. Wanneer met dat doel de RMC-functie wordt verbreed, vraagt de VNG aandacht voor een passende financiering. Het gaat niet alleen om meer menskracht, maar ook – en vooral – om scholing.

4.6 Cultuur en Media

Wat wil het kabinet?

Het kabinet handhaaft in 2016 de onevenredige cultuurbezuiniging van structureel 200 miljoen euro, afgerond 25%. Pas per 2017 komt er via verschuivingen een jaarlijkse tegemoetkoming van 18 miljoen euro. De indirecte bezuinigingen van ongeveer 100 miljoen euro op uitkeringen en belastingen blijven. Ook de taakstelling voor apparaatskosten bij landelijke organisaties oplopend tot 13,3% in 2018 blijft. Er zijn enkele nieuwe financiële impulsen, vaak bekostigd via verschuivingen in de Rijksbegroting. Het leesbevorderingsprogramma Kunst van lezen wordt voortgezet ad 2,9 miljoen euro per jaar. De Koninklijke Bibliotheek/KB moet het bereik van de digitale bibliotheek gaan vergroten. Voor de inkoop van e-content is eerder een uitname uit het gemeentefonds afgesproken oplopend van 8 miljoen in 2015 tot 12,2 miljoen euro in 2018. Tot 2017 is er 8 miljoen euro voor talentontwikkeling beschikbaar en tot 2020 25 miljoen voor meer muziek in de klas. De samenwerkingsregeling voor musea daalt per 2017 met 1 miljoen euro per jaar. Het innovatieprogramma Archief 2020 waarvoor vanaf 2012 9 miljoen euro beschikbaar was wordt eind 2016 afgerond. De decentralisatie-uitkering/du beeldende kunst en vormgeving voor de G36 ad 13,5 miljoen euro per jaar blijft in elk geval tot met 2020 bestaan. Het kabinet introduceert steeds meer wetgeving. Er komt een monitor over de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen/Wsob per 2016. De Erfgoedwet treedt volgend jaar in werking. En de Mediawet wordt aangepast, in eerste instantie voor de landelijke en regionale omroepen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De onevenredige cultuurbezuiniging leidt tot gaten binnen de culturele infrastructuur in ons land. Gemeenten trachten die voor een deel te vullen, maar dit heeft geleid op hun krimpende financiën vaak negatieve consequenties voor andere lokale initiatieven.

De KB dient met voortvarendheid de digitale bibliotheek uit te bouwen. Samenwerking tussen de overheden is van belang voor modernisering van het lokaal bibliotheekwerk. Programma's als Kunst van lezen dragen daaraan bij.

Standpunt van de VNG

Gemeenten moeten worden betrokken bij de vaststelling van het KB-advies 'Toekomst lokaal bibliotheekbestel'. Het tussentijds positief geëvalueerde Archief 2020 moet inzetten op versterking van de samenwerking tussen de archief- en informatiesectoren. Bij het programma en een eventueel vervolg dient de minister van BZK derhalve te worden betrokken. De VNG is van oordeel dat het kabinet nieuwe impulsen beter moet afstemmen met lokale overheden. Zo zien gemeenten talentontwikkeling breder dan louter cultureel: het gaat ook om ondernemerschap. Meer muziek in de klas is een enge doelstelling geleid op het door ons bepleite bredere convenant over cultuureducatie in de vrije tijd. En omdat het kabinet per 2017 matching van gemeenten wil voor samenwerkende musea is het vooraf bespreken van de beoogde doelen noodzakelijk. De eerder beoogde versleuteling in het gemeentefonds van de DU beeldende kunst en vormgeving zou hebben geleid tot een ongewenste afbraak van voorzieningen met een regionale/nationale functie. De VNG heeft bezwaar tegen het feit dat de beoogde Erfgoedwet nauwelijks een ontwikkelingsperspectief kent, gemeenten financieel raakt en meer verplichtingen voor hen met zich meebrengt. Tot slot mist de VNG aandacht voor de lokale omroepen in de visie op het nieuwe mediabestel.

5 Wonen

Met betrekking tot Wonen zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Huurbeleid (5.1)
- Verduurzaming particuliere woningvoorraad (5.2)
- Energiebesparing sociale huurvoorraad (5.3)

5.1 Huurbeleid

Wat wil het kabinet?

Het huurbeleid wordt verder gemoderniseerd. Door aanpassing van het Woningwaarderingstelsel komt de aantrekkelijkheid van de woning beter in de huurprijs tot uitdrukking. In lijn met het woonakkoord wordt per 1 juli 2016 een huursombenadering ingevoerd, ter vervanging van het inkomensafhankelijke huurbeleid.

Voldoende sociale huurwoningen moeten beschikbaar zijn voor de lagere inkomens. Woningcorporaties moeten bij de toewijzing meer rekening houden met wat huishoudens daadwerkelijk kunnen betalen. In de Woningwet is opgenomen dat ten minste 95% van de woningen die worden toegewezen aan huishoudens met recht op huurtoeslag een huur moet hebben onder de zogenaamde aftoppingsgrens.

De vraag naar huurwoningen in de vrije sector neemt toe, mede door de toenemende flexibilisering van de arbeidsmarkt. Door de heroriëntatie van woningcorporaties op hun kerntaak, het voorzien in de woningbehoefte van de lagere inkomens, komt er meer ruimte voor marktpartijen voor particuliere investeringen in de vrije huur. Met ingang van 2016 wordt de grens waarboven een huurwoning mag worden geliberaliseerd voor drie jaar bevroren. Deze maatregel kan de ruimte voor de vrije huursector vergroten en bijdragen aan verbetering van de betaalbaarheid in de sociale huursector.

De leefbaarheid in kwetsbare gebieden in steden en krimpregio's wordt geborgd met een gerichte aanpak in het fysieke en sociale domein. In 2016 zal de inzet zijn om meer investerende partijen aan deze gebieden te verbinden en de investeringskracht van partijen te vergroten.

In 2016 wordt de verhuurderheffing gecontinueerd conform de afspraken in het Woonakkoord. Verder is vastgelegd dat de verhuurderheffing op termijn dezelfde bijdrage levert aan het op orde brengen van de overheidsfinanciën als in het Regeerakkoord is opgenomen. Het kabinet gaat er van uit dat de heffing ook in de toekomst blijft bestaan en verder oploopt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met de introductie van de huursombenadering per 1 juli 2016 wordt een maat gesteld aan hoever de huren nog mogen stijgen. Gemeenten kunnen daarover met de corporatie en de huurders nadere afspraken maken in de te sluiten prestatieafspraken. Naar verwachting zullen meer marktpartijen bereid zijn om te investeren in middeldure huurwoningen. De markt hiervoor trekt ook aan. Gemeenten kunnen hierop anticiperen door in beeld te brengen waar mogelijkheden voor bouw liggen. In de Woningwet is de procedure voor investeringen in 'niet-DAEB voorzieningen' (diensten van algemeen economisch belang) neergelegd. Het kabinet heeft aangegeven dat er meer investerende partijen aan de krimpgebieden moeten worden verbonden. Nog niet is aangegeven aan welke concrete maatregelen wordt gedacht. De verhuurderheffing heeft een forse impact op het investerend vermogen van de corporaties. De verhuurderheffing wordt in 2016 geëvalueerd.

Standpunt van de VNG

De VNG reageert nog inhoudelijk op het wetsvoorstel dat de huursombenadering introduceert. Dat geldt ook voor het systeem van passend toewijzen dat inmiddels van kracht is. Inzet van de VNG is om de opbrengst van de verhuurdersheffing weer terug te brengen naar het domein van het wonen. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > woningmarkt

5.2 Verduurzaming particuliere woningvoorraad

Wat wil het kabinet?

In het Energieakkoord zijn afspraken gemaakt over energiebesparing en duurzame energieopwekking. Het kabinet zet de afspraken uit het Energieakkoord voort en zal in 2016 5 miljoen euro beschikbaar stellen aan de VNG voor het stimuleren van energiebesparing bij particuliere woningeigenaren. In 2016 wordt het Energieakkoord tussentijds geëvalueerd, waarbij gekeken wordt of de uitvoering op schema ligt en de afgesproken doelen gehaald. Verder is het kabinet voornemens om in 2016 de Nationale voorlichtingscampagne in samenwerking met de partners van het Energieakkoord voort te zetten. Het Nationaal Energiebespaarfonds (NEF) biedt individuele huiseigenaren en VvE's financiering aan. Het kabinet roept op tot een gezond investeringsniveau in de bouw om een impuls te geven aan het behalen van de energiedoelstellingen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er zijn 29 regio's actief aan de slag om bestaande initiatieven in de gebouwde omgeving te versnellen en op te schalen door o.a. het opzetten van regionale allianties en energieloketten. Deze regionale structuren en de samenwerking in allianties is echter nog pril, er wordt gewerkt aan een transitie die tijd kost. Voor gemeenten is het belangrijk dat de ondersteuning doorloopt na 2016. De doelstellingen uit het Energieakkoord lopen tot 2020, maar het de financiering voor de regionale energieloketten loopt tot en met 2016. Het kabinet benoemt dat in 2016 het Energieakkoord tussentijds geëvalueerd wordt maar biedt nog onvoldoende inzicht in wat dat betekent voor een mogelijk vervolg op de ondersteuningsstructuur voor gemeenten.

Standpunt van de VNG

De VNG is verheugd over het feit dat het kabinet de afspraken uit het Energieakkoord voortzet en budget beschikbaar stelt voor de regionale ondersteuningsstructuur waarin alle 393 gemeenten actief participeren. De VNG onderschrijft de oproep van het kabinet richting de bouwpartijen om te komen tot een gezond investeringsniveau in de bouw voor energiebesparende maatregelen. Hoe het kabinet hiervoor wil zorgen is echter onduidelijk. De VNG vraagt zich wat gemeenten op lokaal niveau terugzien van de uitdaging om vraag en aanbod beter te koppelen.

De begroting van Wonen en Rijksdienst laat een structurele afname van budgetten zien voor energiebesparing, waarbij uiteindelijk vooral financiële instrumenten overblijven. De VNG vreest een verlies van focus op energie(besparing), en daarmee de goede samenwerking met gemeenten op dit terrein. Juist het departement dat de verbinding zoekt tussen wonen, bouwen en energie kan hier een goede bijdrage aan leveren. De VNG heeft haar zorgen geuit over deze ontwikkeling met het oog op de uitvoering van het Energieakkoord. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > ondersteuningsprogramma Energie

5.3 Energiebesparing sociale huurvoorraad

Wat wil het kabinet?

In 2015 heeft het kabinet in overleg met Aedes, Woonbond en de VNG vier prioriteiten voor de volkshuisvesting benoemd die in elke gemeente spelen en van nationaal belang zijn. Eén van deze prioriteiten is een energiezuinige sociale huurvoorraad.

In 2016 wordt de uitvoering van de stimuleringsregeling energieprestatie huursector van 400 miljoen voortgezet. Deze regeling biedt ruimte voor investeringen van sociale verhuurders in energiebesparende maatregelen. Daarnaast wordt met het revolverend fonds 'energiebesparing huursector' van 75 miljoen euro, lage renteleningen verstrekt voor het uitvoeren van renovaties aan woningen in de huursector met een zeer hoge energiebesparingsambitie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er liggen veel kansen voor gemeenten om ambitieuze prestatieafspraken te maken met haar woningbouwcorporaties over verduurzaming van de sociale huurvoorraad. Het is aan de gemeente om in haar woonvisie ambities over energiebesparing in de sociale huurvoorraad mee te nemen. In het overleg tussen gemeenten en corporaties en huurdersorganisaties kunnen de gezamenlijke ambities over energiebesparing vastgelegd worden in prestatieafspraken. In het Energieakkoord zijn afspraken gemaakt over gemiddeld label B in 2020 voor de sociale huurvoorraad.

Standpunt van de VNG

De VNG onderschrijft de ambitie over energiebesparing maar ziet dat in de prestatieafspraken en woonvisies tot nu toe nog weinig naar deze ambitie toegewerkt wordt. Voor het behalen van deze ambitie uit het Energieakkoord zal mogelijk meer nodig zijn dan de financiële stimulansen vanuit het Rijk. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > ondersteuningsprogramma Energie

6 Infrastructuur en Milieu

Met betrekking tot Infrastructuur en Milieu zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Mobiliteit (6.1)
- Omgevingswet (6.2)
- Deltaprogramma (6.3)
- Algemeen waterbeleid (6.4)

6.1 Mobiliteit

Wat wil het kabinet?

Het aantal files is in de afgelopen jaren door de economische tegenwind, maar ook door lopende investeringen en een slimmere benutting gedaald tot het niveau van eind jaren negentig. Verstedelijking en de aantrekkende economie leiden echter tot toenemende drukte op de weg en in het openbaar vervoer. Dit is reden voor het kabinet om te investeren in de uitbreiding van het wegennet, de versterking van het spoor. Het kabinet geeft in 2016 in totaal 5,8 miljard euro uit aan spoorwegen, wegen en vaarwegen. Ruim 2,6 miljard euro hiervan is beschikbaar voor nieuwe investeringen. Daarnaast zet het kabinet in op maatregelen die gericht zijn op het gedrag van reizigers en bedrijven. Dit laatste gebeurt via nieuwe innovatieve technieken voor verkeersmanagement, informatievoorziening aan reizigers en slimme logistiek. De komende jaren zet het kabinet stevig in op de voortgang van 37 wegenprojecten, waarvan de vijf projecten op de A1, A6 en A9 rond Amsterdam en Almere de grootste zijn. Daarnaast neemt het kabinet in 2016 een besluit over een aantal ontbrekende schakels in het wegennet, zoals de Blankenburgverbinding, de A13/A16 bij Rotterdam, de Ring Utrecht (A27/A12) en de A12/A15 bij Zevenaar.

Samen met het bedrijfsleven en andere overheden zet het kabinet met het programma Beter Benutten in op een betere bereikbaarheid en leefbaarheid, vooral in de grootstedelijke gebieden. Hierdoor zijn in de afgelopen jaren op jaarbasis ruim 6 miljoen voertuigen uit de ochtend- of avondspits verdwenen. Het programma wordt de komende jaren voortgezet. Gezamenlijk investeren Rijk en regio circa 600 miljoen euro tot en met 2017. De ambitie bij het vervolgprogramma is 10% reistijdverbetering in de spits in de drukste gebieden.

Ter vermindering van het aantal verkeersdoden en ernstige verkeersgewonden richt het kabinet zich op verbetering van de infrastructuur, voertuigen en het gedrag van de weggebruikers. Samen met de medeoverheden en maatschappelijke organisaties is vooral aandacht voor de groeiende risicogroepen onder de verkeersdeelnemers: ouderen, fietsers, notoire overtreeders en beginnende bestuurders.

Met ingang van 2016 wordt de Brede doeluitkering (BDU) verkeer en vervoer alleen nog verstrekt aan de twee vervoerregio's in de Noord- en Zuidvleugel van de Randstad. Voor de rest van Nederland wordt de BDU overgeheveld naar het Provinciefonds.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De steden en de stedelijke gebieden zijn de motoren van de Nederlandse economie. De verstedelijking en de aantrekkende economie leiden niet alleen op het hoofdwegennet, maar juist ook op de wegen in en rond de steden en stedelijke gebieden tot extra drukte. Ook neemt de druk op het openbaar vervoer én het voor- en natransport met de fiets, inclusief de fietsenstallingen bij stations en in de stadscentra verder toe. Investeringen

in infrastructuur zijn dus niet alleen op het hoofdwegennet, maar juist ook op lokaal en regionaal niveau noodzakelijk.

De verbetering van de lokale verkeersveiligheid blijft om aandacht van gemeenten vragen. Het terugdringen van vooral het aantal ernstige verkeersgewonden lijkt te stagneren. Onder ouderen en fietsers zijn jaarlijks - vaak ook op lokale wegen - relatief veel verkeersslachtoffers te betreuen. Het SWOV geeft aan dat maatregelen aan de infrastructuur (bijv. bredere en gescheiden fietspaden) het meest bijdragen aan de verbetering van de verkeersveiligheid. Uitvoering hiervan is een kostbare aangelegenheid voor gemeenten, tenzij dit wordt meegenomen bij groot onderhoud van wegen (werk-met-werk-maken).

Standpunt van de VNG

De VNG steunt het beleid van het kabinet om het gebruik van de bestaande infrastructuur zoveel mogelijk te optimaliseren via het programma Beter Benutten. Verbetering van de bereikbaarheid en ook leefbaarheid van de stedelijke gebieden vraagt om goede samenwerking tussen het Rijk, bedrijfsleven en decentrale overheden. Verdere uitbreiding van het programma naar ook andere stedelijke regio's is gewenst.

Ten aanzien van de lokale verkeersveiligheid Onderzoekt de VNG, samen met het Rijk, andere decentrale overheden en maatschappelijke partijen of en zo ja, hoe de gezamenlijke verkeersveiligheids-doelstellingen moeten worden aangepast.

De VNG constateert dat er spanningen bestaan tussen de ambities en beschikbare middelen op het gebied van verkeer en vervoer voor gemeenten. Met ingang van 2016 hebben gemeenten niet meer de beschikking over bijdragen uit de BDU middelen (in 2013 nog ruim 300 miljoen euro), omdat deze wordt overgeheveld naar het Provinciefonds. Alleen de gemeenten binnen de twee nieuwe vervoerregio's kunnen hierop nog wel een beroep doen. De VNG gaat ervan uit dat gemeenten een beroep kunnen blijven doen op subsidiebijdragen van de provincies voor de uitvoering van hun lokale verkeer en vervoertaken. In de loop van 2016 wordt geïnterviewd op welke wijze de provincies hiermee omgaan en de resultaten hiervan worden besproken met de provincies en het Rijk.

6.2 Omgevingswet

Het kabinet werkt aan de Omgevingswet en aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet. In de rijksbegroting staan hiervoor geen nieuwe plannen, maar de Omgevingswet blijft in 2016 uiteraard een belangrijk onderwerp.

In het [dossier](#) op onze website en onze [ledenbrief](#) van afgelopen juli kunt u lezen wat de Omgevingswet voor u betekent, hoe u nu al kunt beginnen met de voorbereidingen en hoe de VNG u daarbij ondersteunt. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > invoering omgevingswet

6.3 Deltaprogramma

Wat wil het kabinet?

De maatregelen voor waterveiligheid worden bekostigd uit het Deltafonds. De meerjarige looptijd hiervan biedt continuïteit. Komend jaar onderzoekt het kabinet of verlenging van de looptijd voorbij de huidige horizon van 2028 nodig is. Daarbij is ook de vraag aan de orde of de gedetailleerde manier waarop bestedingen voor lange tijd worden vastgelegd nog wel past bij opgaven die om meer flexibiliteit vragen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een solide waterveiligheidsbeleid en goede beschikbaarheid van zoetwater zijn voor veel gemeenten randvoorwaarden voor een gezond vestigingsklimaat. Met het Deltaprogramma hebben de overheden samen de opgaven in beeld gebracht en de maatregelen bepaald. Juist door de lange looptijd van het Deltafonds hebben gemeenten zekerheid gekregen en is het mogelijk om lange termijninvesteringen in gebiedsontwikkeling uit te voeren.

Standpunt van de VNG

Wij vinden het van groot belang dat er snel, bij voorkeur nog in deze kabinetsperiode, ook voorbij de horizon van 2028 zekerheid komt over de benodigde middelen voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening.

6.4 Algemeen waterbeleid

Wat wil het kabinet?

Met de Watercoalitie richt het kabinet zich op het ontwikkelen van een nieuw sturingsinstrument voor het waterdomein. Rond het onderwerp 'Water in en om het huis' wordt onderzocht of met adaptieve sturing bijgedragen kan worden aan de beleidsdoelen van water met als doel om huishoudens daarbij meer te activeren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zien net als het kabinet in toenemende mate een rol voor de burger weggelegd in het stedelijk waterbeheer. Bij de verwerking van hemelwater wordt bijvoorbeeld nadrukkelijker gekeken naar de particuliere tuinen en er zijn in de afgelopen jaren verschillende campagnes geweest om burgers bewust te maken van de effecten van hun gebruik van de riolering.

Standpunt van de VNG

Beleid voor water in en vooral om het huis is in belangrijke mate het domein voor gemeenten. Lokale maatregelen en instrumenten worden hier al volop ingezet. Wij zien vrijwel geen nut voor sturingsinstrumenten op nationaal niveau.

7 Economische Zaken

Met betrekking tot Economische Zaken zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Natuurbeleid (7.1)
- Programmatische Aanpak Stikstof (7.2)
- Wet dieren (7.3)
- Energie (7.4)
- Regionale economische ontwikkelingen (7.5)
- Regeldruk (7.6)
- Dienstverlening aan ondernemers (7.7)

7.1 Natuurbeleid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil verdere invulling geven aan de decentralisatie van het natuurbeleid. Hierin wordt alleen rekening gehouden met taken en verantwoordelijkheden die worden belegd bij provincies. Hiervoor wordt jaarlijks een bedrag van 150 000 euro gereserveerd (vanaf 2015) voor 'decentralisatiemiddelen natuur'.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Decentralisatie van het natuurbeleid heeft op verschillende manieren gevolgen voor gemeenten, waarvan het meest direct dat gemeenten verantwoordelijk worden voor verlening van de natuurvergunning. Daarnaast moeten ook gemeenten maatregelen nemen om bij te dragen aan instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Gemeenten ontvangen hiervoor geen geld en zijn onvoldoende geëquipeerd om hieraan te voldoen.

Standpunt van de VNG

Wij vragen het Rijk om een uitvoeringsprogramma te financieren om de implementatie van het nieuwe natuurbeleid bij gemeenten te begeleiden. Alleen op die manier is er kans dat het gewenste nieuwe natuurbeleid daadwerkelijk tot uitvoering komt.

7.2 Programmatische Aanpak Stikstof

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat verder met het toepassen van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zonder daarbij te voorzien in het vraagstuk over de PAS in relatie tot het 'bestemmingsplan buitengebied'. Het bestemmingsplan buitengebied is geen zogeheten 'toedelingsbesluit' in het kader van de PAS. Daardoor moet worden uitgeweken en een passende beoordeling plaatsvinden waarin wordt gekeken naar maximale planologische mogelijkheden die het plan biedt. Dit gaat in veel gevallen niet waarna vervolgens het plan sneuvelt in de Plantoets (Nbw) of uitvoerbaarheidstoets (Bro).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Bestemmingsplannen buitengebied zijn verouderd en worden bij het opnieuw vaststellen dichtgetimmerd, terwijl flexibiliteit juist wenselijk is. Deze gang van zaken leidt tot veel onduidelijkheden bij agrarische

ondernemers en de gemeente, bijvoorbeeld over bestaande planologische rechten en de toekomst van veehouderijen. Maar ook leidt het verlopen van de actualiseringstermijn voor het bestemmingsplan ertoe dat de gemeente voor het buitengebied geen leges meer mag heffen.

Standpunt van de VNG

Wij vragen het Rijk om het vraagstuk stikstof en bestemmingsplannen actief op te pakken en gemeenten hierbij op weg te helpen. Hiervoor is een bruikbare handreiking nodig, maar daarnaast is het ook noodzakelijk dat het Rijk de uitvoering bij gemeenten actief monitort, om te kijken waar ze tegenaan lopen en waar nodig oplossingen te bieden.

7.3 Wet dieren

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil het wijzigingsvoorstel Wet Dieren ter behandeling naar het parlement sturen. Met de wijziging van de Wet Dieren kunnen provincies vanuit oogpunt van volksgezondheid de omvang van de veehouderij in een gebied reguleren. Ook komt het kabinet met haar reactie op het WRR-rapport 'Naar een voedselbeleid'. Bij de activiteiten voor 2016 zal het kabinet onder meer ingaan op evenwicht op de mestmarkt. Tot slot dient het kabinet een wetsvoorstel in om fosfaatrechten in de melkveehouderij te introduceren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De regulering van aantallen dieren door provincies heeft gevolgen voor ruimtelijke ontwikkelingen in het betreffende gebied. Onder de Omgevingswet moeten gemeenten straks voor het betreffende gebied in hun omgevingsvisie en omgevingsplan een goede, integrale afweging maken van diverse belangen, waaronder volksgezondheid rond veehouderijen. Het wijzigingsvoorstel Wet Dieren moet daarom goed afgestemd worden met de uitvoeringsregelgeving van de Omgevingswet.

Activiteiten gericht op evenwicht op de mestmarkt kunnen gevolgen hebben voor gemeentelijke vergunningprocedures voor mestverwerkingsinstallaties, bijvoorbeeld als percentages voor verplichte mestverwerking verhoogd worden. De initiatieven voor mestverwerkingsinstallaties komen nu moeizaam van de grond door onduidelijkheden over mogelijke gevolgen voor de volksgezondheid van omwonenden, maatschappelijke weerstand en problemen met financiering van de initiatieven.

De bedoeling van het wetsvoorstel over fosfaatrechten is begrenzing van de fosfaatproductie in de melkveehouderij, maar dat ontwikkeling van bedrijven mogelijk blijft, uiteraard binnen de bestaande randvoorwaarden voor milieu en diergezondheid en – welzijn.

Standpunt van de VNG

Vanwege de gevolgen van het wijzigingsvoorstel Wet Dieren voor de ruimtelijke ordening van gemeenten moet het wijzigingsvoorstel goed afgestemd worden met de uitvoeringsregelgeving van de Omgevingswet. Gemeenten moeten een goede, integrale afweging kunnen maken. De bevoegdheidsverdeling in het voorstel Wet Dieren moet duidelijk zijn en goed aansluiten bij de bevoegdheidsverdeling tussen provincies en gemeenten in de Omgevingswet. De sectorale aanpak met verplichte adviserende instanties past niet bij de integrale aanpak van de Omgevingswet en zorgt voor een verzwaring van de onderzoekslasten. Het wetsvoorstel gaat uit van sturing op dieraantallen, terwijl voor de motivering over volksgezondheid juist andere factoren zoals blootstelling belangrijk zijn en maar deels te maken hebben met de dieraantallen. Vanwege onvoldoende wetenschappelijke kennis over de volksgezondheidseffecten van veehouderij in relatie tot dieraantallen is het voor het bevoegd gezag niet mogelijk om een besluit over dieraantallen goed te motiveren.

7.4 Energie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een schone, zekere en betaalbare energievoorziening. In 2050 moet alle energie in Nederland afkomstig zijn uit duurzame bronnen. Daarvoor wordt ingezet op energiebesparing, op vergroting van de hoeveelheid duurzame energie en op innovatie. De grootste opgave is de warmtevoorziening die nu nog vooral via gas wordt voorzien. Het elektriciteitsgebruik vormt een veel beperkter deel van de energievraag. Aardwarmte en geothermie worden gezien als een van de gunstigste opties met een grote potentie, maar in de begroting is daar geen speciale aandacht voor.

Het kabinet wil 2016 gebruiken voor een brede energiedialoog. Burgers, bedrijven, andere overheden en maatschappelijke organisaties worden uitgenodigd om deel te nemen en kennis en kunde in te brengen voor de energietransitie. Uit de dialoog volgt in het najaar van 2016 een beleidsagenda. Het kabinet wil middelen beschikbaar stellen voor lokale energieprojecten, in de budgetten is dit echter niet opgenomen. In 2016 is Nederland voorzitter van de EU. Het kabinet wil dit gebruiken voor een Informele Energieraad en een ambtelijke bijeenkomst energie.

Het kabinet bezuinigt op vrijwel alle posten waar capaciteit of mensen aan zijn verbonden. De enige post die (fors) stijgt, is de SDE-subsidie. Deze stijgt van circa 800 miljoen euro in 2015 naar circa 1,1 miljard euro in 2016, oplopend tot ruim 3 miljard euro in 2020. Het is niet duidelijk of dit een extra beleidsimpuls betreft, of dat dit het gevolg is van eerder aangegane verplichtingen (toegezegde subsidies die langjarig worden uitgekeerd). Een post waar de budgetruimte wel stijgt is de Green Deal. Van 4 miljoen euro in 2015 naar 16 miljoen euro in 2016. Maar ook dit kan het gevolg zijn van eerder aangegane verplichtingen.

Een post voor 'lokale duurzame energie' stijgt van 0 euro in 2015 naar 1 miljoen euro in 2016, oplopend naar 5 miljoen euro in 2020. Ondersteuning van het Energieakkoord stijgt van 2,2 miljoen euro naar 7,5 miljoen in 2016 euro.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten bieden de plannen van het kabinet onvoldoende (financieel) handelingsperspectief. Hiermee is het vergroten van de betrokkenheid van gemeenten en hun (lokale) maatschappelijke partners bij de energietransitie ingewikkeld. Organisaties of instellingen waar gemeenten mee samenwerken en waar gemeenten in meer of mindere mate van afhankelijk zijn, worden gekort in hun budgetten. Datzelfde geldt voor regelingen en trajecten.

Standpunt van de VNG

Zowel lokale opwekking van duurzame energie als energiebesparing en de ruimtelijke inpassing vindt plaats bij gemeenten, die er dan ook met veel ambitie aan werken. Het rijksbeleid moet voldoende ruimte bieden om de energietransitie plaats te laten vinden. De dialoog in 2016 zien wij als een uitdaging om het partnerschap waar nodig beter tot wasdom te laten komen. Energietransitie is vooral gebaat bij een stabiel (financieel) beleid vanuit de rijksoverheid, en niet op landelijke bijsturing in een proces dat al gaande is. De begroting van EZ biedt geen duidelijke aanwijzingen voor deze stabiliteit. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > ondersteuningsprogramma Regionale Economische Ontwikkeling & Arbeidsmarkt

7.5 Regionale economische ontwikkelingen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil werken aan een hogere structurele groei. Daarvoor is het van belang om onverminderd te werken aan het groei vermogen van de economie. Innovatie en duurzaamheid zijn daarbij sleutelbegrippen.

In de topsectoren-aanpak richten bedrijven, kennisinstellingen en overheden zich op oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen.

Het ministerie van Economische Zaken zoekt in innovatieprogramma's de samenwerking met de regio's en Europa. Er komen innovatiegelden beschikbaar voor het MKB (de MKB-innovatiestimuleringsregeling topsectoren (MIT)). Zo wordt het (innovatieve) MKB beter ondersteund en kunnen kansrijke bedrijven en innovaties uit de regio doorgroeien naar een nationaal of internationaal niveau.

De Nederlandse verbondenheid met het buitenland brengt ook een aantal neerwaartse risico's met zich mee. Onzekere internationale ontwikkelingen zoals een stijgende olieprijs of eurokoers of een toename van geopolitieke spanningen kunnen een drukkend effect op de economische groei hebben.

Wat betekent het voor gemeenten?

In Nederland ontbreekt een regionaal economisch beleid. Daarmee is Nederland een uitzondering in OESO-verband. Nederlandse gemeenten functioneren steeds meer in effectieve netwerken waarin bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden gezamenlijk ambities formuleren en gemeenten als aanjager fungeren van de samenwerking. Gemeenten verbinden in toenemende mate intern hun doelstellingen en organisatie, zodat ook de dienstverlening beter kan worden afgestemd op de behoeften van inwoners en bedrijfsleven. Het ontbreken van instrumenten om regionaal economisch beleid te voeren belemmert het benutten van het regionale groei vermogen.

Standpunt van de VNG

De VNG biedt het ondersteuningsprogramma Regionale Economische Ontwikkeling en Arbeidsmarkt (REOA). Zie voor meer informatie: www.vng.nl > ondersteuningsprogramma Regionale Economische Ontwikkeling & Arbeidsmarkt

7.6 Regeldruk

Wat wil het kabinet?

Het kabinet hecht belang aan het terugdringen van regeldruk. Daarbij zijn de departementen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (regeldruk voor burgers) en Economische Zaken (regeldruk voor bedrijven) aangewezen als coördinerend ministeries, waarbij BZK vanuit zijn coördinerende rol verantwoordelijk is voor het behalen van de doelstelling uit het Regeerakkoord. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zet daarbij verder in op verbetering van (digitale) dienstverlening. Het ministerie van Economische Zaken wil de vermindering merkbaar maken door de maatwerkaanpak.

Wat betekent het voor gemeenten?

Het probleem van de regeldruk lijkt te worden versmald tot de maatwerkaanpak en betere (digitale) dienstverlening. Het zou zorgelijk zijn als daarmee andere sporen uit beeld raken zoals genoemd in de Voorjaarsrapportage regeldruk: verbetering wetgevingskwaliteit, slimmer, beter en efficiënter toezicht, en minder regeldruk door samenwerking met gemeenten en Europa. Gemeenten, die vaak aan de uitvoerende kant van over gecompliceerde wetgeving staan, zien zich geconfronteerd met gestapelde toezichtslasten.

Standpunt van de VNG

De VNG bendrukt het belang om het probleem van de regeldruk gericht te houden op de vier sporen, niet alleen op (digitale) dienstverlening. Op ieder van die sporen is nog veel winst te boeken. Daarbij wijzen wij er op dat vele initiatieven die de laatste jaren zijn ondernomen in vergetelheid dreigen te raken. Alleen al het bijeen brengen en op een toegankelijke en overzichtelijke wijze beschikbaar maken van voorbeelden en best practices zou een positieve spin off zou kunnen hebben.

7.7 Dienstverlening aan ondernemers

Wat wil het kabinet?

Vanaf 2017 hebben ondernemers het recht op 'digitaal zaken doen'. Het kabinet zet onverminderd in op digitale dienstverlening aan ondernemers. Het budget voor implementatie en gebruik van de daarvoor noodzakelijke voorzieningen wordt in 2016 met 3,5 miljoen euro verhoogd. Het gaat daarbij onder meer om het Ondernemingsdossier, het Ondernemersplein, de Berichtenbox voor Bedrijven, eHerkenning en e-facturatie; verlaging van de lasten- en controledruk en om cybersecurity.

Wat betekent het voor gemeenten?

Van gemeenten wordt verwacht dat zij, door aan te sluiten op deze voorzieningen, vanaf 2017 in staat zijn ondernemers digitale diensten te verlenen.

Standpunt van de VNG

De VNG zal er bij de minister van Economische Zaken op blijven aandringen adequate implementatie-ondersteuning te bieden. Zie voor meer informatie: www.kinggemeenten.nl

8 Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)

Met betrekking tot Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Hervorming kindregelingen (8.1)
- Taaleis in de Participatiewet (8.2)
- Gegevensuitwisseling en veilig SUWINET (8.3)
- Impuls nieuw beschut werk (8.4)
- Bevorderen van de werkgelegenheid (8.5)
- Armoedebeleid en schuldhulpverlening (8.6)
- Macrobudget BUIG (8.7)
- Peuterplan (8.8)

8.1 Hervorming kindregelingen

Wat wil het kabinet?

Als gevolg van de hervorming kindregelingen is de aanvulling van 20% van het minimumloon voor alleenstaande ouders in alle minimumregelingen per 2015 vervangen door de alleenstaande ouderkop bovenop het kindgebonden budget. Een beperkte groep alleenstaande ouders in de Participatiewet heeft de aanvulling een jaar langer behouden. Dit overgangsrecht vervalt echter per 1 januari 2016. Wanneer alleenstaande ouders niet in aanmerking kwamen voor een alleenstaande ouderkop bovenop het kindgebonden budget, omdat zij een toeslagpartner op grond van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen (Awir) hadden, vielen zij niet onder de doelgroep waarvoor tot 1 januari 2016 overgangsrecht is voorzien. Gemeenten hadden gevraagd op welke wijze in voorkomende gevallen compensatie mogelijk was. In de verzamelbrief 2014-3 heeft het kabinet verschillende mogelijkheden opgenomen waarop gemeenten ondersteuning zouden kunnen bieden. Het kabinet had met het overgangsrecht de doelgroep langer de tijd gegeven om zich voor te bereiden op de inkomenssterugval.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er komt geen landelijke oplossing om de onevenredig nadelige inkomenseffecten bij alleenstaande oudergezinnen met opgroeiende kinderen zoveel mogelijk te voorkomen.

Standpunt van de VNG

De VNG vreest dat de behoeften van kinderen in bepaalde minimagezinnen in de knel komen. Na het eindigen van het overgangsrecht zullen gemeenten monitoren in hoeverre de kwetsbare huishoudens met kinderen volwaardig mee kunnen doen in de maatschappij. Wanneer gemeenten schrijnende gevallen constateren, zal de VNG met deze signalen in gesprek gaan met het ministerie van SZW.

8.2 Taaleis in de Participatiewet

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil dat bijstandsgerechtigden die onvoldoende de Nederlandse taal beheersen en daardoor worden belemmerd bij hun arbeidsinschakeling, de verplichting wordt opgelegd om de Nederlandse taal te leren. Dit wordt geregeld door de Wet Taaleis Participatiewet en het Besluit Taaltoets die in werking treden op 1 januari 2016. De verplichting geldt vanaf 1 januari 2016 voor de nieuwe instroom in de bijstand en vanaf 1 juli 2016 voor alle bijstandsgerechtigden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De nieuwe wetgeving heeft grote invloed op de werkzaamheden van gemeenten. Het leren van de Nederlandse taal houdt namelijk verband met re-integratie, handhaving van de bijstand, inburgering en volwasseneneducatie, en speelt zich om die reden af binnen dit speelveld.

De Programmaraad (VNG, Divosa, UWV en Cedris) heeft de Handreiking Wet Taaleis Participatiewet opgesteld. Deze geeft antwoord op veel voorkomende vragen. De handreiking biedt o.a. een stappenplan dat zichtbaar maakt wat de gevolgen van de Wet Taaleis zijn voor de werkprocessen van de gemeente. Op sommige plaatsen in de Handreiking wordt de verbinding gelegd met de Handreiking Educatie 'Meer mogelijkheden: De transitie van educatie naar het sociaal domein' die de VNG heeft gepubliceerd in 2014.

De handreiking en de modelteksten zijn te vinden op: <https://vng.nl/onderwerpenindex/werk-en-inkomen/participatiewet/nieuws/handreiking-wet-taaleis-participatiewet> en <http://www.samenvoordeklant.nl/actueel/nieuws/handreiking-en-modelteksten-wet-taaleis-participatiewet-en-besluit-taaltoets-gereed>

Standpunt van de VNG

Tijdens de Kamerbehandelingen van deze wet heeft de VNG haar standpunt kenbaar gemaakt via een position paper. Meer informatie en het position paper zijn te vinden op: www.vng.nl > participatiewet

8.3 Gegevensuitwisseling en veilig SUWINET

Wat wil het kabinet?

Voor het digitaal uitwisselen van persoonsgegevens bij het toekennen, continueren en beëindigen van uitkeringen, maken UWV, SVB en gemeenten gebruik van SUWI-net. De beveiliging van de persoonsgegevens in SUWI-net staat de laatste tijd sterk in de belangstelling, mede door het inspectierapport uit mei 2015. De Rijksbegroting 2016 besteedt echter geen specifieke aandacht aan informatiebeveiliging / privacy.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zullen zelf moeten blijven inzetten op het optimaliseren van informatiebeveiliging zodat de burger erop kan vertrouwen dat er met zijn / haar gegevens zorgvuldig worden omgegaan.

Standpunt van de VNG

De VNG participeert in een ondersteuningsprogramma aan gemeenten om het belang van informatiebeveiliging en goed omgaan met gegevens op de agenda te zetten. Andere ondersteuning op dit vlak wordt onder meer aangeboden via de Informatie Beveiligingsdienst (IBD). Zie voor meer informatie: www.vng.nl > Suwinet

8.4 Impuls nieuw beschut werk

Wat wil het kabinet?

Het kabinet geeft met een investering van cumulatief 100 miljoen euro in de periode 2016–2020 een impuls aan het creëren van nieuw beschut werk.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Met deze impuls krijgen gemeenten die beschutte werkplekken invullen voor de periode van vijf jaar extra middelen en wordt de no risk polis uitgebreid met de doelgroep beschut werk.

Standpunt van de VNG

De groep die is aangewezen op de ondersteuning van gemeenten is niet alleen door de decentralisatie, maar ook door de economische crisis fors toegenomen. Gemeenten moeten dus voor veel meer mensen passende oplossingen zoeken, daarbij rekening houdend met een krimpend budget. Alle gemeenten in Nederland hebben de afgelopen maanden vastgelegd op welke manier zij mensen ondersteunen naar werk. Daarbij hebben zij vaak moeilijke keuzes moeten maken.

De VNG vindt het belangrijk dat gemeenten beleidsvrijheid hebben en houden om zélf keuzes te maken. Het kabinet stelt nu – incidenteel – extra middelen beschikbaar voor het instrument beschut werk. Voor gemeenten die plekken beschut werk invullen is dat een meevaller maar gemeenten gaan structurele verplichtingen aan. Daar past een incidentele financiering door het Rijk niet bij.

Deze begroting laat verder geen grote investeringen zien in het verlagen van de werkloosheid. De verwachting is dat mensen in de bijstand die vaak als laatste profiteren van extra banen van deze beperkte investeringen dus weinig van profiteren. Het kabinet zou meer voor de groep aan de onderkant van de arbeidsmarkt moeten doen.

8.5 Bevorderen van de werkgelegenheid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet neemt een aantal maatregelen die werken aantrekkelijker moeten maken. Zo wordt de arbeidskorting verhoogd en het belastingtarief in de tweede en derde schijf verlaagd. Het kabinet wil daarnaast werkgevers stimuleren om meer mensen aan te nemen tot het niveau van 120% van het wettelijk minimumloon. Vanaf 2017 worden de werkgeverslasten verlaagd via een nieuwe regeling, het Lage Inkomensvoordeel (LIV). Het kabinet trekt hier 500 miljoen euro voor uit. Daarnaast wordt de Wet tegemoetkomingen loondomein (Wtl) ook toegankelijk gemaakt voor kleine bedrijven, zodat het ook voor hen aantrekkelijker wordt om ouderen, arbeidsgehandicapte werknemers en mensen die niet het minimumloon kunnen verdienen, aan te nemen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een groot deel van de mensen die aangewezen zijn op de ondersteuning van gemeenten naar werk, zijn aangewezen op banen in de lagere loonschalen. Als werkgevers als gevolg van de lastenverlaging meer mensen aannemen in de laagste loonschalen, kunnen gemeenten daar ook van profiteren.

Standpunt van de VNG

Gemeenten en UWV hebben de afgelopen maanden veel energie gestoken in het harmoniseren van hun instrumenten. De nieuwe maatregelen van het kabinet zouden daarbij moeten aansluiten om te voorkomen dat ze leiden tot verdere concurrentie tussen verschillende groepen werkzoekenden.

8.6 Armoedebeleid en schuldhulpverlening

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil het Nederlands EU-voorzitterschap benutten voor het uitwisselen van ervaringen en best practices over een integrale aanpak van armoede met andere lidstaten. Het kabinet organiseert een "peer review" over de rol van sociale wijkteams bij de aanpak van armoede, zodat wij ook internationaal kunnen leren van elkaars ervaringen.

Voor 1 juli 2016 ontvangt de Tweede Kamer het rapport van de Evaluatie van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Het onderzoek is momenteel in volle gang. De evaluatie van de Wgs is gestart terwijl er voor gemeenten nog twee zaken ontbreken: het Besluit gegevensuitwisseling en het breed moratorium. Het kabinet heeft aangegeven dat de benodigde regelgeving voor het moratorium in 2016 wordt voorbereid. Daarnaast geeft zij aan dat de beoogde datum van inwerkingtreding voor het Besluit gegevensuitwisseling 1 juli 2016 is.

Het fiscale stelsel was al complex en de complexiteit is in de afgelopen jaren nog verder toegenomen. Kwetsbare groepen vinden hierin moeilijk hun weg. Door de toegenomen incassodruk moeten steeds meer huishoudens met problematische schulden rondkomen van een bedrag onder de beslagvrije voet. Door de huidige complexiteit wordt de beslagvrije voet soms te laag vastgesteld. Het kabinet heeft dan ook besloten de regels rond de beslagvrije voet te vereenvoudigen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De economische crisis heeft zich onder andere vertaald in een forse groei van de financiële problematiek bij huishoudens. Naast de groei in aantallen zien gemeenten ook dat de groep mensen die zich meldt sterk veranderd is. Nu de economie groeit en de crisis gekeerd lijkt te zijn, verdwijnt de schuldenproblematiek onder huishoudens niet als sneeuw voor de zon. Armoede en schulden zijn niet alleen een probleem voor het individu, maar voor de maatschappij als geheel. Gemeenten staan voor een forse uitdaging. Er zijn extra middelen, maar ze zijn onvoldoende om deze problematiek het hoofd te kunnen bieden. Het armoede- en schuldenbudget van gemeenten staat fors onder druk door o.a. de enorme toename van de kosten bijzondere bijstand voor beschermingsbewind. Daarnaast wordt de bijzondere bijstand steeds vaker beschouwd als 'logische' demping voor (onvoorzien) inkomenseffecten voor individuele burgers en gezinnen (kostendelersnorm, kindregelingen, beschermingsbewind, kosten rechtsbijstand, etc.). Gemeenten worden geacht bezuinigen en maatschappelijke ontwikkelingen in het brede sociale domein steeds op te vangen met de bijzondere bijstand. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > armoedebeleid-en-schuldhulpverlening

Standpunt van de VNG

Voor het voorkomen en terugdringen van schulden zijn meer maatregelen nodig. De VNG vindt dat het Rijk zelf – als voornaamste schuldeiser en verstrekker van toeslagen – terughoudend moet zijn in het terugvorderen van schulden om zo het aantal problematische schulden daadwerkelijk te kunnen terugdringen.

In de dagelijkse praktijk van het sociaal domein spelen armoede en schulden een belangrijke rol. Sociale (wijk) teams constateren dat een groot deel van de mensen die ondersteuning zoeken (grote) financiële problemen hebben. Schulden staan vaak op de agenda maar veel generalisten hebben moeite met de kennisintensieve en procedurele kant van schuldienstverlening. De VNG gaat hier samen met partijen als Platform31 stevig op in zetten met de komst van een handreiking en een training. De komende periode moeten we blijven nadenken over de grote vraagstukken zoals schuldhulpverlening in relatie tot de andere levensdomeinen.

8.7 Macrobudget BUIG

Wat wil het kabinet?

Het kabinet boekt voor 2016 een besparing in van 40 miljoen euro op het macrobudget dat gemeenten ontvangen voor bijstandsuitkeringen (BUIG). Vanaf 2017 loopt deze korting op de BUIG verder op tot 80 miljoen euro structureel. In de begrotingsafspraken van 2014 heeft het kabinet afgesproken om de prikkelwerking van de Participatiewet te verbeteren. Het kabinet meent nu dat deze besparing zal ontstaan door aanpassing van de maatstaf bijstandsontvangers in de verdeling van het gemeentefonds.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Minder verstoring van de prikkelwerking moet leiden tot lagere bijstandsuitgaven. Omdat de uitvoering van de Participatiewet verder niet wijzigt, valt te bezien of deze besparing ook daadwerkelijk gaat optreden. Ondertussen stapelen de problemen rond het verdeelmodel BUIG zich op. De Raad voor financiële verhoudingen heeft onlangs berekend dat door systematische fouten in het verdeelmodel een aantal gemeenten in 2016 een groot beroep moet doen op het vangnet van de BUIG. Omdat het vangnet wordt betaald uit het macrobudget van twee jaar later, dreigen alle gemeenten hierdoor in 2018 geld tekort te komen.

Standpunt van de VNG

Dat het Rijk deze korting vooraf inboekt is in strijd met de wettelijke eis van een toereikend macrobudget. De VNG vindt de motivering bovendien dubieus, omdat het macrobudget BUIG zich automatisch aanpast als de bijstandsuitgaven afnemen. De financiële prikkel voor gemeenten wordt juist aangetast als besparingen vooraf worden afgeroomd. De ingeboekte besparing moet worden teruggedraaid.

De VNG roept het kabinet op – net als de Raad voor financiële verhoudingen – om extra middelen uit te trekken om de problemen met het verdeelmodel BUIG te verzachten.

8.8 Peuterplan

Wat wil het Kabinet?

Het kabinet investeert 60 miljoen euro waarmee gemeenten een aanbod kunnen doen voor peuters die nu nog geen gebruik maken van een voorschoolse voorziening, zodat alle peuters naar een dergelijke voorziening kunnen gaan.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De 60 miljoen euro die het kabinet uittrekt is nog niet voldoende om een gratis aanbod voor alle peuters te realiseren, maar we zien het als een eerste begin.

Standpunt van de VNG

Het lijkt erop dat het kabinet het belang van toegankelijke en betaalbare voorschoolse voorzieningen voor iedere peuter in Nederland onderschrijft. Een stap in de richting van het VNG-peuterplan, waarin de VNG pleit voor een ontwikkelrecht van alle peuters. Samen met de PO-Raad, de Brancheorganisatie kinderopvang en de MOgroep vindt de VNG het belangrijk dat alle peuters zich een paar dagdelen per week in groepsverband spelend kunnen ontwikkelen. De VNG is het niet eens met de geleidelijke opbouw van de storting in vier jaar. Alle peuters in Nederland moeten kunnen profiteren van de voorschoolse voorzieningen. En omdat gemeenten al een infrastructuur van voorschoolse voorzieningen hebben, kan het extra aanbod van opvangplaatsen snel en eenvoudig plaatsvinden.

De VNG gaat graag in gesprek over de uitwerking van het plan. Lokaal maatwerk is daarbij het vertrekpunt. En natuurlijk gaan we met de landelijke samenwerkingspartners in gesprek over de lokale invulling. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > jeugd

9 Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Met betrekking tot Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Maatschappelijke ondersteuning (9.1)
- Uitvoeringskosten SVB 2016 (9.2)
- Jeugd (9.3)

9.1 Maatschappelijke ondersteuning

Wat wil het kabinet?

Het kabinet gaat door op de weg om zorg dichterbij te organiseren. Onder het motto: iedereen ontvangt het liefst zorg thuis of in de buurt. Het kabinet stelt dat veel gemeenten de nieuwe taken van Jeugdwet en Wmo goed uitvoeren, maar dat op sommige plekken de uitvoering beter moet. Gemeenten worden opgeroepen meer werk te maken van de samenhang tussen publieke gezondheid, jeugdzorg, langdurige zorg, ondersteuning, onderwijs en participatie. De samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars moet eveneens beter. Het kabinet roept gemeenten op daarbij meer in te zetten op preventie om zo de kosten van de zorg te beteugelen. Tevens roept het kabinet partijen op nu serieus het mes te zetten in overbodige regels en bureaucratie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn hard bezig om de transitie naar de nieuwe Wmo af te ronden, en zetten daarnaast vol in op de transformatie. Het is belangrijk dat het kabinet daarbij de uitgangspunten van de decentralisatie blijft steunen en niet toegeeft aan de druk om wetten aan te passen of AMvB's in te stellen. De steun van het kabinet bij het oplossen van frictieproblemen en rafelranden zou echter steviger kunnen, evenals het steunen van gemeenten bij het appel op de burger om meer eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Opvallend is dat zorgverzekeraars een aanvullende beloning ontvangen als ze zich beter gaan inzetten voor chronisch zieken en andere kwetsbare groepen. Vergelijkbare compensatie voor gemeenten ontbreekt, terwijl de gemeentelijke taken en uitgaven toenemen, bijvoorbeeld als in 2016 de met GGZ-zorgpartijen afgesproken afbouw van klinische bedden zal worden uitgevoerd.

Standpunt van de VNG

Gemeenten zijn bezig het beleid van dit kabinet rond zorg en jeugd dat de afgelopen 2 jaar in nieuwe wetgeving is gegoten, te vertalen in voor burgers acceptabele uitvoering. Dat beleid bevatte niet alleen het zoet van zorg dichtbij, maatwerk en eigen regie. Maar ook het zuur van forse bezuinigingen en een groter beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Het kabinet wijst nu alleen op de zegeningen van zorg dichtbij en kwaliteitsverbetering en laat het grotere beroep op de eigen verantwoordelijkheid van burgers onbenoemd. Terwijl alle gemeenten in het najaar enkele honderdduizenden cliënten moeten herbeoordelen die dan voor het eerst in aanraking komen met de versoberingen. Gemeenten voelen zich niet gesteund door dit onevenwichtige verhaal van het kabinet. Burgers begrijpen niet waarom zij van hun gemeente moeten versoberen terwijl er landelijk miljardenmeevallers zijn.

Echt bestuurlijk partnerschap zou betekenen dat het kabinet het hele verhaal vertelt en gemeenten niet alleen de les leest over waar het allemaal beter moet, maar daar ook concreet de voorwaarden en middelen voor levert. Tot nog toe is het kabinet er op diverse onderdelen niet in geslaagd gemeenten adequate randvoorwaarden te bieden. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > Wmo2015

9.2 Uitvoeringskosten SVB 2016

Wat wil het kabinet?

Gemeenten betalen de integrale uitvoeringskosten voor de Wmo 2015 en de Jeugdwet (is onderdeel van het macrobudget). Daar horen ook de uitvoeringskosten van de SVB bij voor de uitvoering van het trekkingsrecht (voor het deel wat zij voor de gemeenten doen). Na afronding van de hersteloperatie trekkingsrecht zal door de SVB een herziende raming van de uitvoeringskosten voor gemeenten in 2016 worden gemaakt.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Dit betekent dat gemeenten de uitvoeringskosten SVB gaan betalen per 2016 (2015 wordt door VWS betaald). Dat is op zich aanvaardbaar, als alleen de kostprijs op basis van de reguliere werkzaamheden en capaciteit van de SVB wordt berekend. Ontwikkelkosten ICT en extra capaciteit als gevolg van herstelwerkzaamheden mogen hier geen onderdeel van uitmaken. Daarnaast moet in de berekening rekening worden gehouden met de uitvoering van het 'verbeterplan', waarbij meer werkzaamheden bij gemeenten zelf komen te liggen.

Standpunt van de VNG

De staatssecretaris draagt de verantwoordelijkheid voor het op orde krijgen van de dienstverlening bij de SVB. Gemeenten zullen als ketenpartner daar in 2016 aan meewerken. Gemeenten krijgen inmiddels wel grote twijfels bij de vraag of het maatschappelijk en financieel verantwoord is om straks 100% verantwoordelijk te worden voor een dergelijke wankele en bureaucratische uitvoeringsorganisatie. Wij vinden dat de discussie gevoerd moet worden of de verantwoordelijkheid voor de PGB's niet beter volledig bij gemeenten teruggelegd kan worden. Waarbij het gebruikmaken van SVB-diensten geschiedt zoals het tot 2015 was: op vrijwillige basis. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > pgb

9.3 Jeugd

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil dat gemeenten zich vanaf nu richten op een goede uitvoering van de wetten en de noodzakelijke vernieuwing doorzetten. Nu gemeenten extra taken hebben, is het van belang de samenhang tussen publieke gezondheid en jeugd, langdurige zorg, ondersteuning en participatie vorm te geven en taken anders aan te pakken. Bij ondersteuning kan en moet de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars beter. Een gezamenlijk lokaal, sociaal beleid gericht op preventie kan de gezondheid van bijvoorbeeld de zorg voor kwetsbare groepen verbeteren en zo de kosten van de zorg beteugelen. Goede ondersteuning van jeugdigen kan niet zonder een passende verbinding tussen zorg en onderwijs.

Het kabinet als stelselverantwoordelijke kondigt een aantal activiteiten aan voor 2016 die betrekking hebben op inhoudelijke vernieuwing:

- Uitvoering geven aan de thema's van Vernieuwingsagenda jeugd.
- Monitoring van de vernieuwingen samen met de VNG om eventuele knelpunten op te sporen.
- Een landelijke kennisinfrastructuur voor beleidsontwikkeling en implementatie en zorgvernieuwing.
- Inzet op ondersteuning transformatie met behulp van de landelijke kennisinfrastructuur (ZonMw en NJi programma's).

- Inhoudelijke en financiële ondersteuning van het vierjarenprogramma Professionalisering jeugdhulp 2015-2018, met als doel dat alle professionals in de jeugdhulp met een HBO-opleiding of hoger geregistreerde professionals worden.
- Subsidieregeling Opleidingen in een jeugd-ggz instelling.
- Inzet op ondersteuning transformatie met behulp van de landelijke kennisinfrastructuur (ZonMw en NJI programma's).
- Uitvoering geven aan de adviezen van de gezondheidsraad over ADHD en participatie van jongeren met psychische problemen.
- Samen met de VNG impuls geven aan de bestrijding van kindermishandeling met een op de praktijk gerichte aanpak.
- De Transitieautoriteit Jeugd werkt ook in 2016 aan bemiddeling en advies voor gemeenten en jeugdhulpaanbieders.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen gebruik maken van de steun van het kabinet in de vormgeving en uitvoering van hun verantwoordelijkheden op grond van de Jeugdwet. 2016 staat in het teken van de vernieuwingsagenda met als aandachtspunten professionalisering en kwaliteit, aanpak kindermishandeling en de ontwikkeling van een landelijke kennisinfrastructuur.

Standpunt van de VNG

De VNG steunt de opvatting dat de samenhang tussen de genoemde domeinen van belang is. In 2016 wordt verder gewerkt aan het verbeteren van de samenwerking tussen gemeenten en zorgverzekeraars om samenhang te realiseren tussen preventie en zorg aan jeugdigen en hun ouders. De samenhang geldt overigens naar onze mening ook voor de verbinding van Jeugdzorg met (passend) onderwijs. De samenwerking met (passend) onderwijs is een noodzakelijke schakel in de doorgaande leerlijn van en de integrale blik op jeugdigen en hun omgeving. Zie voor meer informatie: www.vng.nl > jeugd

10 Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking

Met betrekking tot Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking zijn de volgende onderwerpen voor gemeenten relevant:

- Ontwikkelingsdoelen en goed bestuur (10.1)
- Internationale economische ontwikkeling (10.2)
- Europese stedelijke agenda (10.3)
- Opvang vluchtelingen in de regio (10.4)

10.1 Ontwikkelingsdoelen en goed bestuur

Wat wil het kabinet?

Ook in 2016 zet het kabinet in op het verbinden van de agenda's voor hulp, handel en investeringen. Het kabinet werkt verder aan armoedevermindering via de speerpunten voedsel, water, veiligheid en rechtsorde en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Op het budget voor rechtsstaatontwikkeling, vredesopbouw, versterkte legitimiteit van democratische besturen en tegengaan van corruptie wordt 34 miljoen euro (15%) bezuinigd, maar het budget voor legitieme en capabele overheden blijft in 2016 overeind. Eind september worden in VN-verband de nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen vastgesteld. Het kabinet zal zich samen met andere overheden, maatschappelijke organisaties, bedrijven, banken en kennisinstellingen inzetten om de implementatie van deze universele doelen te ondersteunen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het Local Government Capacity Programme (LGCP) wordt door de bezuinigingen in 2016 niet geraakt. Met het programma LGCP, gecoördineerd door VNG International, dragen een aantal Nederlandse gemeenten en waterschappen bij aan sterker lokaal bestuur in 10 ontwikkelingslanden, gericht op de speerpunten van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid. Ook de nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen kunnen alleen gerealiseerd worden met een sterke inzet van lokale overheden.

Standpunt van de VNG

Door de genoemde bezuinigingen zal Nederland minder bijdragen aan het creëren van de voorwaarden voor sociale en economische ontwikkeling in ontwikkelingslanden. De VNG zal, hoewel de financiering vanuit het kabinet voor de campagne 'Millennium Gemeente' afloopt, de campagne voortzetten, gericht op de nieuwe duurzame ontwikkelingsdoelen. Daarbij zoekt de VNG naar vervangende financiering.

10.2 Internationale economische ontwikkeling

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet in op duurzame economische ontwikkeling door het bevorderen van duurzame handel en investeringen. Hierbij is extra aandacht voor het bevorderen van het succes van Nederlandse bedrijven in het buitenland en specifiek het MKB, maar ook voor het stimuleren van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor buitenlandse investeerders. Intensievere publiek-private samenwerking vindt onder meer plaats via de Dutch

Trade and Investment Board (DTIB). Op VOOREuropees niveau neemt het kabinet deel aan de totstandkoming van het Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) met de Verenigde Staten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen een belangrijke aanvullende rol spelen bij het creëren van meer kansen voor Nederlandse bedrijven in het buitenland. Regionale samenwerking is hierbij van belang.

Standpunt van de VNG

De VNG werkt samen met het Rijk en de bestaande ondersteuningsstructuren voor bedrijven aan het versterken van de onderlinge synergie. Daarnaast blijft de VNG namens de gemeenten participeren in de DTIB en volgt de VNG kritisch de eventuele betekenis van TTIP voor gemeenten.

10.3 Europese stedelijke agenda

Wat wil het kabinet?

Tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap (1e semester 2016) is er veel aandacht voor de stad. Nederland werkt met andere lidstaten, steden en de Europese Commissie aan een Europese Agenda Stad (zie ook Kamerstukken II 2014-2015, 34 139, nr. 4). Deze Europese Agenda heeft tot doel het terugdringen en verbeteren van Europese regelgeving die stedelijke ontwikkeling beperkt (Betere regelgeving), betere toegankelijkheid en benutting van Europese fondsen voor steden en stedelijke regio's, alsmede het delen van kennis en best practices van innovatieve oplossingen voor Europese stedelijke uitdagingen. Deze doelstellingen moeten uiteindelijk bijdragen tot een versterking van het internationaal concurrentievermogen en de leefbaarheid in Europese steden door een betere verankering van de stedelijke dimensie in Europees beleid ('Urban mainstreaming'). Het Kabinet streeft ernaar om de Europese Agenda Stad onder het Nederlandse EU-voorzitterschap vast te stellen tijdens een informele Raadsbijeenkomst van de ministers voor stedelijke ontwikkeling op 30 mei 2016 in Amsterdam.

Wat betekent het voor gemeenten?

Nederlandse steden en stedelijke regio's worden bij de uitvoering van hun eigen lokale beleid geconfronteerd met sectorale, gedetailleerde EU-wetgeving die de uitvoering van Europees beleid in de stad (bijv. verbetering luchtkwaliteit) soms hindert. Daarnaast stelt de Europese Unie (EU) relatief gezien weinig geld beschikbaar voor steden om EU-doelstellingen op het gebied van slimme, inclusieve en duurzame ontwikkeling (Europa2020-strategie) te realiseren.

Standpunt van de VNG

Door de vaststelling van een Europese Agenda Stad tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap kan een belangrijke stap worden gezet in het bereiken van een andere werkwijze in 'Brussel': een meer integrale aanpak, met een duidelijke rol voor steden in het beleidsproces en met voldoende fondsen voor steden om binnen Europese kaders doelstellingen te realiseren. De VNG zet zich hiervoor actief in.

10.4 Opvang vluchtelingen in de regio

Wat wil het kabinet?

Het budget voor humanitaire hulp gaat in 2016 met 110 miljoen euro omlaag naar 205 miljoen. Wel blijft het noodhulpfonds beschikbaar (150 miljoen euro in 2016), waarmee het kabinet onder meer extra inzet op een vernieuwende aanpak van humanitaire hulp voor de crisisopvang van vluchtelingen in de regio. Er is specifiek aandacht voor de ondersteuning van gastgemeenschappen, bijvoorbeeld de ondersteuning van lokale

autoriteiten bij levering van basisvoorzieningen voor zowel vluchtelingen als de lokale bevolking. Het kabinet heeft hier komende jaren in totaal 9 miljoen euro voor beschikbaar gesteld aan de VNG.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een evenwichtige aanpak in het vraagstuk van vluchtelingen, zowel op de korte als de lange termijn, blijft van belang voor gemeenten.

Standpunt van de VNG

De VNG onderstreept het belang van een evenwichtige aanpak. Aandacht voor structurele opvang van vluchtelingen in de regio is in dat verband cruciaal, inclusief de steun voor gastgemeenschappen. De VNG draagt bij door het uitvoeren van een programma om lokale autoriteiten in Jordanië en Libanon te ondersteunen bij levering van basisvoorzieningen.